

SOLI DEO GLORIA

Solas

číslo 41

zima 2018

A photograph of a snowy mountain landscape. In the foreground, a small evergreen tree is partially covered in snow. The background shows a vast, snow-covered mountain range under a clear sky. The text "sola fide" and "jedine viera" is overlaid on the right side of the image.

sola fide
jedine viera

**Lebo sa nehanbím za evanjelium
Kristovo, lebo je mocou Božou na
spasenie každému veriacemu...**

Rímskym 1:16

Spasenie z milosti

1. Z milosti všetko je, čo som a mám
 tú mi len z lásky dal môj Boh a Pán.
 V pokore z duše nech vďačne znie:
 „Mne z milosti Boh dal spasenie!“

Zbor: Z milosti spásu Pán mi dal,
 sňal bremä hriechov, strach i žiaľ.
 To moja správa: „Nech znie Bohu sláva!
 Mne z milosti spásu Ježiš dal!“

2. Bez Boha v hriechu tme údel môj bol –
 Ježiš ma našiel, v ples premenil bôľ.
 Môj spev v šíru zem znie nadšene:
 „Mne z milosti Boh dal spasenie!“

Zbor:

3. „Sláva mu!“ – radostne spieva môj hlas,
 blížnym chcem hlásať jak miluje nás.
 Žitie len Ježiš dá blažené,
 Boh z milosti núka spasenie!

Zbor:

Spevník *Duchovné piesne*, Nitra 1987, pieseň č. 145.
 Publikované s láskavým súhlasom zostavovateľa spevníka.

Obsah

Radikálna reformácia	2	Luther, <i>sola fide</i> a otázka krstu	31
Sola fide	5	Tri odlíšené osoby	39
Spravodlivosť, viera a ospravedlnenie	9	Informácia pre čitateľov	43

Radikálna reformácia

Anabaptisti

Ako sme napísali v predchádzajúcom čísle časopisu *Solas*^{Z1}, na švajčiarskom území, v rámci *švajčiarskej reformácie*, sa rozvinuli tri „prúdy“, ktoré sa od seba líšili v teologickom dôraze. Po nemecky hovoriace kantóny na severe nasledovali v reformácii Zwingliho, kým južné kantóny nasledovali Kalvína. Okrem týchto dvoch sa z Zürichu rozšírila aj tzv. „radikálna“ vetva (prúd) reformácie – *anabaptisti (novokrstenci)*, ktorí potom prešli do Nemecka, Holandska, na Moravu a inam.

Táto tzv. „radikálna reformácia“ je známa aj pod názvom „ľavé krídlo reformácie“ alebo ako „tretia reformácia“^{Z2}. Tento prúd zahrňuje v sebe všetky reformné prvky, ktoré nespádajú pod reformáciu prostredníctvom vládnych úradov^{P1}. V tomto prúde reformácie sa obyčajne rozlišujú tri hlavné smery: *anabaptisti, spiritualisti a racionalisti*.

Spiritualisti podceňovali vonkajšie cirkevné formy a ceremónie. Namiesto toho zdôrazňovali vnútorné spoločenstvo s Bohom prostredníctvom Svätého Ducha.

Racionalisti dávali osobitný dôraz na racionálnu (rozumovú) pochopiteľnosť kresťanského učenia, čo viedlo k antitrinitárskym postojom (postoj odmietajúci učenie o Božej trojjedinosti) a k obnoveniu arinianizmu^{P2}.

Anabaptisti urobili najradikálnejší pokus o obnovenie cirkvi v celej reformačnej ére. Napriek pomenovaniu *novokrstenci* nebol ich hlavný dôraz na krste, ale na učeníctve, biblicizme a pacifizme^{P3}. Otázka krstu bola pre nich druhoradá. Ich cieľom bola rekonštrukcia cirkvi a sociálneho poriadku. Vyznávali slobodu svedomia a oddelenie cirkvi od štátu. Dostalo sa im roz-

siahleho prenasledovania od štátu (trest sťahím), od katolíkov (trest upálením), ale aj od protestantov (trest utopením).

Vznik anabaptistického hnutia

Niektorí Zwingliho nasledovníci dospeli k presvedčeniu, že Zwingli zastal v reformácii na polceste. Najradikálnejší z nich boli Felix Manz (1500? – 1527), študovaný kňaz, a Conrad Grebel (1498 – 1527), vynikajúci humanistický učenec, ktorý podobne ako Zwingli študoval na univerzitách vo Viedni a v Bazileji. Títo koncom r. 1523 vyhlásili, že Zwingli je falošný prorok, ktorý nepodrobil všetky náboženské praktiky biblickému testu, opustil svoje nekompromisné stanovisko aj vo veciach, o ktorých Božie slovo hovorí jasne, a ktorý čaká na lenivé svetské úrady, aby zaviedli reformy, ktoré nariadil Boh. (Pozri poznámku P1.)

Krst ako vyjadrenie viery

Prvým a hlavným cieľom radikálnej reformácie nebolo (ako sa obyčajne tvrdí) zrušenie krstu detí a ešte menej zmena spôsobu krstenia (kropenie, ponáranie), ale ustanovenie čistej cirkvi obrátených kresťanov v protiklade so zmiešanou cirkvou sveta.

Roku 1524 Grebel a Manz dospeli v otázke krstu detí k záveru, že nemá biblické opodstatnenie a začiatkom roku 1525 začali svoje názory uvádzať do praxe. Bolo to 21. januára 1525, keď sa uskutočnila verejná debata, na ktorej Rada mesta Zürich rozhodla proti nim a vydala príkaz, aby všetky rodiny s nepokrstenými deťmi dali tieto do ôsmich dní pokrstiť. Namiesto toho sa zástupcovia radikálnych reforiem zhromaždili večer toho istého dňa a bolo tam pokrstených 15 účastníkov zhromaždenia.

Rada vydala rozhodnutie, aby zástancovia tohto radikálneho hnutia opustili kantón. Títo odmietli poslúchnuť a schádzali sa v dedine Zollikon pri Zürichu v súkromných domoch. Na veľkonočnú nedeľu 1525 bolo pokrstených asi 35 ľudí, ktorí spolu prijímali aj Večeru Pánovu. Takto vznikla skupina švajčiarskych anabaptistov, známa dnes pod názvom „Švajčiarski bratia“.

Zhromaždená cirkev

Tieto udalosti vyústili k sformovaniu oddeleného spoločenstva „zhromaždenej cirkvi“, „pravých veriacich“. Anabaptisti za kresťanov považovali len tých ľudí, ktorí sa dobrovoľne prihlásili k nasledovaniu Krista. Preto odmietli účasť v štátnej cirkvi, ktorú Zwingli založil v Zürichu. Zároveň boli prví, ktorí praktizovali *oddelenie cirkvi od štátu* a zdôrazňovali plnú *slobodu svedomia*. Pravá cirkev je podľa anabaptistov tvorená len tými, ktorí sú presvedčenými veriacimi, dali sa pokrstiť na vyznanie viery a v ich životoch vidieť ovocie viery. Luther aj Zwingli považovali novozmluvný poriadok cirkvi za želateľný, ale neuskutočniteľný. Anabaptisti smerovali práve

k uskutočneniu tohto novozmluvného vzoru *viditeľnej* cirkvi definovanej ako zbor *vyvolených* a *zhromaždených* zo sveta. Tento koncept napádal samotné základy vtedajšej „kresťanskej“ spoločnosti, čo viedlo k prudkému prenasledovaniu nielen z teologických, ale aj z politických dôvodov.

Prenasledovanie a rozšírenie hnutia

Po viacerých debatách, uväzneniach a vykázaniach dňa 7. marca 1526 zürišská Rada rozhodla, že anabaptisti majú byť utopení, čo mala byť paródia na ich vieru: *ten kto ponára, bude ponorený*. Prvým z nich bol Felix Manz, ktorý bol utopený 5. januára 1527. C. Grebel nebol popravený len preto, lebo skôr než mohol byť popravený, zomrel na mor. Cudzinci s anabaptistickým presvedčením boli z mesta vyhostení a domáci väznení a popravovaní.

Jedným z hlavných šíriteľov anabaptistického učenia vo Švajčiarsku sa stal George Blaurock. Účinnosť jeho práce prekonalá Manza aj Grebela. Pracoval najprv v Zürichu, potom v Berne a nakoniec v Tyrolsku. Jeho kázanie priťahovalo veľké zástupy poslucháčov. Ľudia sa dávali krstiť a vznikali nové zbory. Utajiť veľký počet anabaptistov bolo čím ďalej tým ťažšie. Nakoniec bol Blaurock spolu s ďalšími zatknutý innsbruckými úradmi a 6. septembra 1529 upálený.

Napriek krutému prenasledovaniu sa anabaptistické hnutie šírilo a boli obavy, že nahradí štátnu cirkev. Na sneme v Speyeri r. 1529 sa katolíci s luteránmi dohodli, že anabaptizmus treba trestať smrťou. Luther najprv s rozhodnutím nesúhlasil, ale strach z anarchie ho okolo roku 1531 priviedol

k súhlasu s trestom smrti za rúhanie a podvrtnú činnosť. Došlo k poprave tisícov anabaptistov.

Anabaptistické vyznanie viery

Anabaptizmus vo Švajčiarsku sa pridržal dokumentu známeho ako *Schleithemské vyznanie*, ktorí spísal Michal Sattler a bol v r. 1527 prijatý na spoločnej rade v Schleitheme. Toto vyznanie pokrývalo hlavné body, v ktorých sa anabaptisti a iní reformátori rozchádzali. Išlo o: *krst* (je len pre dospelých); *vylúčenie veriacich z cirkvi* – tých, ktorí zhršli a odmietajú nápravu; *pamiatka Večere Pánovej* – je len pre pokrstených veriacich; *oddelenie veriacich od hriešneho sveta* (do ktorého patrí rímskokatolícka i ostatné štátne cirkvi); cirkev nemá právo súdiť vo svetských veciach a používať iné tresty ako vylúčenie^{Z3)}.

Michal Sattler (1490?-1527) bol bývalý benediktínsky mních z Freiburgu, ktorý štúdiom Pavlových listov dospel k evanjelíkálnej viere, odišiel z rímskej cirkvi a zaujal luteránsky postoj viery. V roku 1525 odišiel z Rakúska do Švajčiarska a tam sa

stal anabaptistom. Dostal sa do popredia tohto hnutia. Viedol zhromaždenia v lesoch, ktoré boli odhalené a Sattler musel v r. 1525 Zürich opustiť. V Štrasburgu sa pokúsil získať reformátorov pre anabaptizmus, ale bez úspechu.

Dňa 27. februára 1527 Sattler po odchode zo Štrasburgu predsedal synode v Schleitheme. Počas zasadnutia tejto synody bol spolu s inými bratmi zatknutý a odsúdený na smrť upálením, ktorému predchádzalo mučenie rozpálenými kliešťami. Na súdnom pojednávaní vzbudil pozornosť svojím pokojným vystupovaním. Rozsudok bol vykonaný 20. mája 1527. Svedectvo o Sattlerovej smrti a o jeho poprave sa v písomnej forme rozšírilo po okolitých krajinách a odzrkadľoval sa v ňom martýrsky duch anabaptizmu.

Stojí za pozornosť, že neskoršie diela reformátorov definujú svoje učenie nielen rozdielmi oproti rímskemu katolicizmu, ale aj oproti anabaptizmu. *Schleithemské vyznanie* použili Zwingli a Kalvín na vyvracanie anabaptistického učenia^{P4)}.

Redakcia Solas

Zdroje:

- Z1) *Ulrich (Huldreich) Zwingli...*, Solas číslo 40, jeseň 2018, str. 2.
 Z2) Článok je napísaný s použitím textu z 35. kapitoly, str. 250-253 práce: Pavel Hanes, *Dejiny kresťanstva*, vydalo Združenie evanjelíkálnych cirkví v SR, Banská Bystrica 2016, A4, 429 strán, ISBN 80-88945-01-1. Pozri poznámku A) na str. 5 v *Solas* číslo 39, leto 2018.
 Z3) Obširnejší text *Schleithemského vyznania* sa nachádza v práci Z2) na str. 253.

Poznámky:

- P1) Mestu Zürich vládla Rada alebo senát z majstrov 13 cechov. Reformácia tu mala vďaka tomu pred sebou oveľa ľahšiu cestu ako v Nemecku. Burgermeister (primátor, starosta mesta) prikázal, aby sa kázalo iba čisté Božie slovo. Zwingli, ktorý tu bol v tomto čase vedúcou osobnosťou reformácie, považoval za svoju povinnosť kázať Božie slovo a občianske authority mali uskutočniť praktické zmeny. Takto sa reformácia v severných kantónoch Švajčiarska uskutočnila prostredníctvom vládneho rozhodnutia. (Pozri zdroj^{Z1)}).

- P2) *Arianizmus* je učenie alexandrijského biskupa Ária (†336), ktorý nepriznáva Kristovi rovnocennosť s Bohom. Roku 325 bolo toto učenie odsúdené na koncile v Nicei (Nikai). Árius vystúpil v teologických diskusiách s názorom, že pred stvorením sveta stvoril Boh-Otec Krista ako prostredníka medzi sebou a tvorstvom, a že teda obaja nie sú rovnakej podstaty. Pre viac pozri prácu: Pavel Hanes, *Dejiny kresťanstva*, str. 86-93; Z2). Tu sa na str. 90 nachádza aj *Vierovyznanie z Nikaie* (tzv. „Vyznanie 318 otcov“).
- P3) *Pacifizmus* je myšlienkový názor, osobná filozofia, spoločenské hnutie, politická doktrína – zavrhuje vojny a hlása zásady zmierlivého riešenia rozporov.
- P4) Lutherov postoj k anabaptistom je opísaný v článku *Luther, sola fide a otázka krstu* na str. 31 tohto čísla.

Sola fide Jedine vierou

*a od všetkého, od čoho ste v zákone Mojžišovom nemohli byť ospravedlnení,
v ňom sa ospravedľuje každý, kto verí.*

Skutky 13:39

Dostávame sa k ďalšiemu z piatich protestantských princípov, k princípu *sola fide*, ktorý do slovenčiny prekladáme výrazmi *jedine vierou*, *samotnou vierou*, *jedine viera*, *jedine z viery*, poprípade ďalším synonymickým výrazom.

Úvod

Pripomenieme, že všetkých päť protestantských princípov *sola*, sú Božím darom Cirkvi. Vnímame ich ako Boží zásah do histórie cirkvi a ako jeho dar reformátorom a prostriedok na prinavrátanie cirkvi k autorite apoštolov a prorokov z jej ranej éry 1. storočia^{1a)}. Súčasne sú pre nás základňou, platformou, ku ktorej sa hlásime, na ktorej stojíme a z ktorej vychádzame^{1b)}. K predchádzajúcemu ešte môžeme pripojiť, že všetkých päť princípov *sola* upriamujú človeka k tomu, ako môže prísť k Bohu, získať odpustenie hriechov a dostať nový život.

Prvý princíp, ktorému sme sa na stránkach časopisu venovali, bol *solus Christus (jedine Kristus)*^{1c)}. Tam sme písali, že ak chce človek získať spásu, môže ju získať jedine prostredníctvom Božieho Syna, ktorý prišiel na túto

zem v ľudskom tele ako Ježiš Kristus z Nazareta, zomrel za naše hriechy ukrižovaním za vlády Pontského Piláta, bol pochovaný, na tretí deň vstal z mŕtvych, vstúpil na nebesia, opäť sa vrátil na túto zem a bude súdiť živých i mŕtvych (Skutky 17:31; 2. Timoteovi 4:1; 1. Petrov 4:5). Pre spásu má ľudstvo medzi sebou a Bohom len tohto jediného prostredníka – Ježiša Krista z Nazareta (1. Timoteovi 2:5-6), teda akíkoľvek ďalší prostredníci či medziprostredníci sú vylúčení. Iného niet a ani nebude, niet a nebude ani inej alternatívy. Spoliehať sa na niekoho iného alebo niečo iné je márnou nádejou, ktorá človeka privedie aj tak len do zatratenia, kam už od svojho narodenia smeruje.

To, čo vieme o spáse, vieme len z Písma. Nevieme to odinakadiaľ – nevieme to z iného zdroja. Preto princíp *sola scrip-*

tura – jedine Písmo, ktorým sa vlastne celý reformačný proces začal, ako o tom píšeme aj v článku *Sola scriptura*^{1d)}, je náš jediný pravdivý a spoľahlivý zdroj. Tento princíp hovorí, že poučenie o tom, ako môžeme byť spasení, môžeme nájsť iba v Písme a že ho nemôžeme nájsť nikde inde. Nemôžeme ho nájsť vo vyhláseniach cirkevných koncilov, pápežov alebo iných zdrojoch, ale iba a jedine v Písme. Písmo jediné je pre človeka najvyššia, neomylná a zároveň dostatočná autorita.

Skôr ako prejdeme k ďalšiemu princípu, k princípu *sola fide*, bude určite užitočné najprv sa aspoň stručne venovať samotnému pojmu *viera* – jeho vysvetleniu (definícii), obsahu a významu.

Viera – definícia a vysvetlenie

Pojem *viera* je v Písme priamo definovaný v Liste Židom 11:1, kde je uvedené: „*A viera je podstatou toho, na čo sa človek naďeje, presvedčením o veciach, ktoré sa nevidia.*“ *Viera je podstata nádeje a presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia.* *Viera má iba tieto dve vlastnosti: podstatu nádeje a presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia.*

Keď sa tu hovorí o veciach, ktoré sa nevidia, tak sa samozrejme myslia veci, ktoré síce nevidíme, ale oni sami osebe reálne existujú! Na veci, ktoré nevidíme, a pritom ani neexistujú, síce veriť (spoliehať sa) môžeme, ale to je *viera*, ktorá je vzhľadom na spasenie márna a zbytočná. To je neúčinná a nepotrebná *viera*, ktorá sa možno hodí len na pestovanie a rozvoj nepotrebných fantázií a na to, aby nás držala „nad vodou“. Všetci sme totiž tak stvorení, že fungujeme na princípoch viery, každý niečomu potrebuje veriť a aj verí, lebo vecí, ktoré nevidíme, je v našom živote

veľa. Veci, ktoré vidíme, na tie veriť nepotrebujeme^{1e)}.

Definíciu viery z verša Židom 11:1 si musíme v pamäti dobre držať, neopustiť ju a neodchyľovať sa od nej. V prípade viery v Božie slovo (Písmo), keď hovoríme o presvedčení o veciach, ktoré sa nevidia, tak ide o veci zjavené Bohom v jeho slove. Tie veci si síce nedokážeme overiť, lebo sa nevidia, ale môžeme sa na ne plne spoľahnúť ako na pravdivé a skutočné, pretože Boh je pravda a jeho slovo je pravdivé a spoľahlivé. Biblická viera je pre nás existenčne dôležitá, pretože Pán povedal, že keď spoznáme pravdu, pravda nás vyslobodí. A my vyslobodenie bytostne potrebujeme.

Rovnako o viere hovoria aj ďalšie dva verše, ktoré priamo uvádzajú, kde ďalej biblickú vieru nevyhnutne potrebujeme. Prvý z nich hovorí o tom, vďaka čomu môžeme získať poznanie, ako tento svet a život v ňom začali existovať:

„*Vierou rozumieme, že sú veky ustrojené slovom Božím, áno i tomu, že nie z viditeľných vecí povstalo to, čo sa vidí.*“ (verš 3). To, čo vidíme, tomu nepotrebujeme veriť, ale ako toto viditeľné začalo existovať, tomu potrebujeme uveriť. Nikto z ľudí nebol pri tom, keď vznikol svet. Svet a celý vesmír mali počiatok a o jeho pôvode sa dozvedáme iba z Písma a to iba tak, že tejto správe hovoriacej o realite pôvodu sveta uveríme – považujeme ju za pravdivú a držíme ju.

Druhý upozorňuje na to, ako máme, ale aj ako jedine môžeme prísť k Bohu:

„*A bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu. Lebo ten, kto prichádza k Bohu, musí veriť, že je, a že tým, ktorí ho snažne hľadajú, je odplatiteľom*“ (verš 6). Veriť v Boha je potrebné nielen v tom, že verí-

me v jeho existenciu, ale je potrebné veriť aj všetkému, čo Boh ľuďom v Písme oznamuje, prikazuje, zjavuje a osvecuje svojím Svätým Duchom^{1e)}. Keď v ďalšom texte článku hovoríme o viere, máme na mysli iba biblickú vieru podľa Židom 11:1,3,6, čiže vieru, ktorá je obsahom protestantského princípu *sola fide*.

Reformácia, Martin Luther a princíp *sola fide*^{2a),b)}

Luther navonok bol úspešný a horlivý služobník cirkvi. Vonkajší úspech mu však neprinášal pokoj duše – trápili ho depresie a strach z Božieho súdu. Boh bol pre neho stále len prísny sudca, ktorého lásku a milosť si treba zaslúžiť dobrými skutkami. Nachádzal sa v prostredí, v ktorom sa verilo, že človek sa musí sám pričiniť o svoje spasenie. Luther sa snažil dosiahnuť pokoj svojej duše tým, že sa postil, bičoval a praktizoval všetky možné spôsoby sebatrýznenia, ktoré sa v tej dobe považovali za „činenie pokánia“. Vtedy sa pod latinskou formulkou „činiť pokánie“ rozumelo niečo fyzicky činiť, konať so sebou samým určitým predpísaným spôsobom, ako napr. trýzniť sa a podobne. Všetko však bezvýsledne. Napriek intenzívnemu „čineniu pokánia“ žil v neustálom duševnom trápení a strachu o svoju dušu, hoci inými bol považovaný za zbožného svätca.

Dôležitým momentom v Lutherovom živote bolo porozumenie, čo je biblické pokánie. Z gréckych textov Písma pochopil, že v pokání ide o zmenu myslenia, o zmenu životných postojov, o zmenu spôsobu života a nie o to, čo sa pod pokáním chápalo v tom čase.

V rokoch 1513 – 1516 Luther na prednáškach vo Wittenbergu vykladal

knihy Žalmov, Rímskym, Galatským a Židom. Z intenzívneho štúdia Písma pochopil biblický princíp *sola scriptura* (*jedine Písmo*). K druhému reformačnému princípu, *sola fide*, dospel štúdiom verša Rímskym 1:17, v ktorom sa píše: „...Ale spravodlivý bude žiť z viery.“ Luther o tom v predhovore k vydaniu svojich latinských spisov v r. 1545 píše:

„Vo dne – v noci som sa snažil meditovať o význame slov: *Lebo spravodlivosť Božia sa v ňom zjavuje z viery vo vieru, ako je napísané: Ale spravodlivý bude žiť z viery*. Potom nakoniec sa Boh nado mnou zmiloval a začal som chápať, že spravodlivosť Božia je ten *dar Boží*, ktorým spravodlivý človek žije, totiž *viery*, a že táto veta – *Spravodlivosť Božia sa zjavuje v evanjeliu* – je v pasíve a že milosrdný Boh nás ospravedľuje vierou, ako je napísané: *Spravodlivý bude žiť z viery*. Teraz som sa cítil, akoby som sa bol znova narodil a vstúpil do raja.“

Vieru Luther chápal ako pevnú dôveru srdca v Božie milosrdenstvo pre Kristove zásluhy, ktorá sa prejavuje dobrými skutkami z lásky – nie z donútenia, pretože by potom spasenie bolo *závislé* od týchto skutkov, ale z *vďačnosti*, lebo spasenie už bolo *potvrdené*. Porozumel, že človek dostáva *odpustenie* prostredníctvom Božej milosti zdarma. Porozumel, že *spravodlivosť* je Boží dar. Človek sa stáva *novým stvorením* a žije *život posvätenia*. Vnútorne je tento nový *život viery* vlastným, skutočným kresťanstvom. Akákoľvek reč o zásluhách sa pre Luthera stala rúhaním a herézou.

Sola fide (*iba vierou, samotnou vierou, či jedine z viery alebo aj jedine vo viere*) je princíp, ktorý označuje učenie, že človek je pred Bohom ospravedlnený

nie tým, čo koná, ale len vzťahom svojej viery k nemu. Tento princíp deklaruje, že hoci všetci ľudia zhrešili, Boh vyhlasuje tých, ktorí svoju dôveru, svoju vieru vkladajú v to, čo Boh učinil skrze život, smrť a vzkriesenie Ježiša Krista, za poslušných (či spravodlivých). Táto skutočnosť a istota spasenia nie je založená na tom, čo robí sám človek, ale na tom, čo Boh v Kristovi urobil pre človeka. Princíp (učenie) *sola fide* v podobe, v ktorej ho sformuloval Martin Luther, je všeobecne prijímaný protestantskými cirkvami.

Pritom je potrebné podčiarknuť, že viera bez praktického prepojenia so životom je mŕtva, ako o tom píše Jakub: „*Tak aj viera, keď nemá skutkov, je mŕtva sama v sebe*“ (Jakub 2:17). *Ospravedlnenie z viery samotnej* je ako doktrínálne, tak aj životne dôležitým princípom. Životne dôležité pre všetkých je povedať a držať si presvedčenie, že ospravedlnenie je z viery samotnej, ale okamžite k tomu dodať, že taká viera nikdy nie je osamotená. Prejavuje sa službou spravodlivosti, nesením ovocia Bohu (Rímskym 6:18; Filipským 1:11). Tvrdením, že ospravedlnenie je zo samotnej viery vylučujeme, že by naše skutky, dokonca i tie prameniace z viery, tvorili základ ospravedlnenia.

Princíp *sola fide* je užitočný do takej miery, do akej je správne pochopený.

Sola fide a spravodlivosť Krista

Výraz *spravodlivosť zo samotnej viery* dopĺňa a spája pravdu, že veriacim v evanjelium je započítaná (forézne, čiže súdne, právnym aktom, uznaná, priradená) spravodlivosť Krista. Naša spravodlivosť nestojí na našich zásluhách, ale na Kristovej spravodlivosti, spravodlivosti, ktorá je mimo nás – spravodlivosť je nám daná, priradená, prisúdená, priznaná – je nám len darovaná. Viera nie je spravodlivosť sama osebe. Ospravedlnenie je z viery, ale nie na základe viery. Ospravedlnenie je na základe Kristovej spravodlivosti a jeho zástupnej obete na kríži. My toto Kristovo dielo potrebné pre naše ospravedlnenie prijímame prostredníctvom samotnej viery. Naša spravodlivosť je v ukrižovanom a vzkriesenom Kristovi. Vierou (uverením) v Krista prijímame pravdu, sme presvedčení o našom stožnení s Kristom a so všetkým tým, kým a čím je On pre nás. O tejto pravde sme nielen presvedčení, ale na ňu sa musíme aj dokonale spoľahnúť, musí sa stať podstatou našej pevnej nádeje.

Drahoslav Vajda

Zdroje

1. a) *Päť Sola, Solas* číslo 37, zima 2017, str. 2-3.
 b) *Rok 2017 – jubilejný rok, Solas* číslo 36, jeseň 2017, str. 2.
 c) *Sola Christus, Solas* číslo 37, zima 2017, str. 4-20.
 d) *Sola scriptura, Solas* číslo 39, leto 2018, str. 5-18.
 e) Viac o viere píšeme v článku *Učenie o viere, Solas* číslo 25, zima 2014, str. 27-30. Pozri aj ďalšie články venované viere v číslach 26 – 29.
2. a) Táto pasáž je spracovaná s použitím textu publikácie: Pavel Hanes *Dejiny kresťanstva*, str. 221, vydalo Združenie evanjelikálnych cirkví v SR, Banská Bystrica 2016, A4, 429 strán, ISBN 80-88945-01-1. Pozri poznámku A) na str. 5 v *Solas* číslo 39, leto 2018.
 b) V článku sú použité aj myšlienky z videoprednášky „Päť Sola reformácie“ – <https://www.youtube.com/watch?v=1LcsxHCD2NQ>

Spravodlivosť, viera a ospravedlnenie

Sola fide a ospravedlnenie

No, teraz je zjavená spravodlivosť Božia bez zákona, osvedčovaná zákonom i prorokmi, avšak spravodlivosť to Božia skrze vieru Ježiša Krista cieľom všetkých a na všetkých veriacich.

Rímskym 3:21-22

Ospravedlnenie je v Biblii pre ľudí a ich spásu kľúčová udalosť. *Ospravedlniť* (niekoho) je právny výraz a súdny výrok, ktorý znamená *oslobodenie spod obžaloby, vyhlásenie za nevinného*. Je opakom slova *odsúdiť*. V biblickom ponímaní ide o ospravedlnenie bezbožného, ktorý uveril v evanjelium Ježiša Krista. Byť Bohom *ospravedlnený* súčasne znamená aj byť ním právne, súdnym rozhodnutím uvedený, ustanovený do postavenia *spravodlivého* (*vyhlásený za spravodlivého*), pretože pred Bohom sú možné len dve postavenia: *hriešnik* (*vinník*) alebo *spravodlivý* (*nevinný*).

Úvod

Všetci ľudia sa rodia ako hriešnici, sú vinní a pred Bohom sú v postavení nespravodlivých (Rímskym 3:10,23; 5:12). Sú pod Božím hnevom a v odsúdení (Ján 3:36). Sú od Boha oddelení, lebo sú mŕtvi vo svojich hriechoch a previneniach, a preto nemajú k nemu prístup. V takomto postavení smerujú do večného zatratenia. To nie je dobrá perspektíva

pre človeka stvoreného na Boží obraz a ani sám Boh nemá potešenie z tohto jeho postavenia (1. Timoteovi 2:4). V Ježišovi Kristovi Boh človeku pripravil a ponúka spásu. Pre spásu človeka sú potrebné dve veci: jeho ospravedlnenie a jeho znovuzrodenie. Akú úlohu v tom hrá viera, je hlavným predmetom tohto článku¹.

A. Spravodlivosť, spravodlivý a ospravedlnenie

Spravodlivosť

Slovo *spravodlivosť* označuje vnútornú vlastnosť, podstatu, atribút bytosti, ktorá sa prejavuje v myslení a konaní, ktoré sú vždy v súlade s platnými právnymi normami (platným zákonom). Je to vnútorná morálna vlastnosť, ktorá sa navonok prejavuje dodržovaním zákona ako životného štýlu. V biblickom ponímaní *spravodlivosť* je vlastnosť, patrí

k podstate bytosti, z ktorej vychádza, a prejavuje sa (celoživotným) myslením a konaním odpovedajúcim požiadavkám Božej normy, Božej vôle. Opakom je *nespravodlivosť*.

Božia spravodlivosť

Spravodlivosť Boha je jedna z jeho základných vlastností. *Spravodlivosť* je definovaná dodržovaním zákona či normy. Boh však nie je pod žiadnym

zákonom, nikto ho nemôže dať pod nejakú normu. Jeho spravodlivosť je jeho vnútorná vlastnosť, tvorí súčasť podstaty jeho bytia. Boh je zákonodarca. Jeho zákon, jeho prikázania, ním formulované požiadavky predstavujú spravodlivosť, ktorú Boh vyžaduje od stvorených bytostí (od tvorstva). Božia spravodlivosť sa prejavuje aj v tom, že Boží zákon je spravodlivý (Rímskym 7:12). Boh je však nielen zákonodarca, ale aj sudca. Súčasťou Božej spravodlivosti je aj to, že Boh spravodlivo súdi, je spravodlivý sudca. Božia spravodlivosť sa prejavuje aj v tom, že Boží zákon požaduje, aby medzi stvorenými bytosťami panovala spravodlivosť. Boh ustanovuje právo (spravodlivosť) a toto právo (spravodlivosť) aj vymáha (Jeremiáš 9:24). Koná konzistentne (zhodne) so svojou prirodzenosťou, čím sa prejavuje ako spravodlivý Boh. Božia nariaďujúca vôľa, zákon, smeruje voči človeku/stvorenstvu. Vymožitelnosť práva zo strany Boha ako spravodlivého sudcu je dokonalá. Ani jedno jedinké prestúpenie Božieho zákona nezostane neprestané.

Boh sa nám zjavuje ako spravodlivý Boh a zjavuje sa nám aj ako spravodlivý sudca. V Písme je Božie konanie s ľuďmi popísané pomocou výrazov známych zo súdництва. Všetky Božie súdy sú podľa spravodlivosti, podľa Božieho práva (Božieho zákona). Pretože Boh je spravodlivý, od ľudí požaduje spravodlivosť, t. j. podriadenie sa svojmu zákonu. Prestúpenie či neplnenie svojho zákona spravodlivo trestá (Izaiáš 5:16; Skutky 17:30-31; Rímskym 2:5).

Môžeme zhrnúť a stručne povedať: Boh je spravodlivosť sám osebe. Spra-

vodlivosť je podstata jeho bytosti. Tak ako je Boh láska, tak je aj spravodlivosť. Boh je *spravodlivosť* a dokazuje/preukazuje *svoju spravodlivosť* (5. Mojžišova 32:4). Boh je *spravodlivý a spravodlivosť* mu je vlastná (Rímskym 3:25-26). Boh je *absolútne spravodlivý* ako vo svojej podstate (charaktere), tak aj vo svojom konaní. Preto apoštol Jakub mohol napísať, že v Bohu *niet zmeny, alebo nejakého obratu zatônenia* (Jakub 1:17). Rovnako tak píše aj apoštol Ján: „... *Boh je svetlo, a niet v ňom nijakej tmy*“ (1. Jánov 1:5).

Ludská spravodlivosť

Boh stvoril človeka na svoj obraz. Preto od človeka vyžaduje spravodlivosť. Boh požaduje, aby človek žil dokonale v súlade s Božou vôľou. Boh dal človeku svoj zákon. Dodržiavanie požiadaviek (prikázaní) zákona predstavuje *ľudskú spravodlivosť*. Porušovanie ustanovení (prikázaní) zákona znamená hriech a vinu. Boh hriech súdi a trestá. Takýto Boží súd je spravodlivý, pretože je podľa Božieho zákona.

Pre vzťah medzi Bohom a človekom je charakteristické to, že Boh požaduje od človeka spravodlivosť (napr. Žalm 50:6; Jeremiáš 9:24). Boží zákon detailne upravuje vzťah medzi človekom a Bohom a vzťahy medzi ľuďmi navzájom. Zákon vyžaduje, aby aj medzi ľuďmi navzájom vládla spravodlivosť (napr. 5. Mojžišova 24:12-13; Jeremiáš 22:3; Ezechiel 18:4-9!).

Spravodlivosť človeka vo vzťahu k Bohu

V tomto vzťahu *spravodlivosť* znamená, že človek dodržiava Božiu nariaďujúcu vôľu, Božie príkazy, ustanovenia, čiže Boží zákon (podriaduje sa Božej nariaďujúcej vôli a naplňa ju). To, ako sa ľud-

stvo (všetci ľudia všetkých čias) dostalo pod Boží zákon, sme podrobne opísali v článku „Pestún vedúci ku Kristovi“¹.

Spravodlivý

Slovo *spravodlivý* vo všeobecnom zmysle slova znamená: 1. *správny, priamy, právny*, 2. *ten, kto sa riadi podľa právnych noriem, riadiaci sa právom* (platnou právnou normou, zákonom), 3. *ten, kto si plní svoje povinnosti voči ľuďom*. V biblickom ponímaní spravodlivý je ten, kto žije podľa Božej vôle vyjadrenej v Božom zákone. Môžeme aj povedať, že spravodlivý je ten, kto koná spravodlivosť (dodržiava a presadzuje právo). Zatiaľ čo spravodlivosť je vlastnosť, byť považovaný za spravodlivého je postavenie, ktoré sa dosahuje činnosťou (konaním) vo vnútri hraníc (v rámci) spravodlivosti (práva).

Ospravedlnenie zo zákona – vlastná spravodlivosť

Spravodlivým by sa človek stal, keby naplnil celý Boží zákon, čo znamená, že by ani raz neprestúpil žiadne Božie prikázanie (zákaz) a vykonal by v plnej miere všetko, čo Božie prikázania nariadujú. Ak by toto človek celým svojím životom žil, dosiahol/dokázal a naplnil, bol by na Božom súde (po svojej smrti – Židom 9:27) Bohom vyhlásený za spravodlivého. Podľa biblickej terminológie to znamená, že by bol „ospravedlnený zo zákona“ (Rímskym 2:13) a stal by sa „spravodlivým zo zákona“. Spravodlivosť zo zákona znamená, že človek sám musí celú spravodlivosť podľa zákona žiť/naplniť, a keď ju celú odžije, tak táto spravodlivosť sa stáva jeho „vlastnou spravodlivosťou“, „spravodlivosťou zo skutkov“, „spravodlivosťou zo zákona“,

„spravodlivosťou zo skutkov zákona“. Preto Boží súd (súd veľkého bieleho trónu) bude prebiehať tak, že sa otvorí knihy, v ktorých sú zapísané všetky skutky každého človeka. Ľudia na tomto súde budú súdení podľa toho, čo vykonal, podľa svojich skutkov, podľa svojej vlastnej spravodlivosti. Všetci ľudia, ktorí sú pod zákonom, a to sú všetci, ktorí neuverili evanjeliu, budú súdení tak, že sa najprv vyšetrí, či sa preukáže ich vlastná spravodlivosť. Ak by bol niekto na tomto súde na základe svojich skutkov potvrdený ako spravodlivý, bol by vyhlásený za spravodlivého – bol by ospravedlnený zo zákona.

Od Adamovho pádu sa všetci Adamovi potomkovia rodia porušení a sú pod nadvládou hriechu. Ani jeden človek nie je schopný naplniť celý Boží zákon. Nikto nedokáže neporušiť ani raz ani jedno Božie prikázanie. Nikto nie je schopný dosiahnuť takú mieru vlastnej spravodlivosti, ktorá by mu zaručila ospravedlnenie zo zákona. Nikto sa preto nedokáže stať pred Bohom spravodlivým z vlastných skutkov. Božie slovo to zjavuje priamo a jasne: „všetci zhrešili“, „niet spravodlivého ani jedného“. Ak všetci zhrešili, tak všetci budú spravodlivo potrestaní, pričom odplata za hriech je smrť – v konečnom dôsledku „druhá smrť“, čiže večné utrpenie v ohnivom jazere. Všetci, ktorí sú pod zákonom, prídu na súd (veľkého bieleho trónu), na súde sa preukáže skutková podstata ich života na základe skutkov, budú vyhlásení za vinných, vypočujú si svoj trest – večné zahynutie, a pôjdu do žalára, čiže do ohnivého jazera.²

Boh je však nielen spravodlivý sudca, ale je aj milostivý a sa aj zmilováva. Boh

túži, aby boli ľudia zachránení (spasení) a neskončili na večnosť v zatratení preč od tvári Pánovej, ale aby spočinuli vo večnom živote, v Božom kráľovstve (1. Timoteovi 2:4). Aby mohol byť človek zachránený pre večnosť, a pritom ani jeden človek nie je schopný naplniť celý Boží zákon, musí existovať riešenie, spôsob, ako môže byť človek ospravedlnený inak ako zo zákona, inak než zo svojich skutkov, inak ako na základe svojej vlastnej spravodlivosti. Toto riešenie naplánoval, pripravil a zrealizoval sám Boh. Toto riešenie si na strane človeka vyžaduje vieru v dokončené Božie dielo, ktoré Boh urobil prostredníctvom Ježiša Krista a nesie pomenovanie „ospravedlnenie z viery“. Na toto Božie riešenie sa teraz pozrieme podrobnejšie.

Ospravedlnenie z viery – pripočítaná spravodlivosť

Od pádu Adama (a tým aj celého ľudstva) do hriechu je každý človek porušený hriechom, rodí sa pod mocou hriechu, je neschopný nezhrieť. Okrem toho, že nesie Adamovu vinu, ktorú dedí (ktorá mu je pripočítaná), je vinný aj vlastnými hriechmi, vlastnými prestúpeniami Božieho zákona. Každý človek je hriešny a nespravodlivý. Prítom Písmo zjavuje, že žiaden človek nie je schopný dosiahnuť spravodlivosť, spravodlivosť podľa Božieho zákona, vlastným úsilím. V Božom kráľovstve, v Božej prítomnosti však môže prebývať iba ten, kto je spravodlivý, a to spravodlivý podľa Božej vôle a jeho normy. Pretože to človek sám nedokáže, iniciatívu do rúk musí zobrať Boh. *Ako Boh dosiahne to, že z nespravodlivého, vinného, hriešneho človeka, hriešnika, sa*

stane človek spravodlivý, človek Bohom prijatý? O tom je ospravedlnenie z viery a o tom je tento článok.

Vysvetlenie „ospravedlnenia z viery“

Ako píšeme aj v predslove článku, *ospravedlniť* (niekoho) je právny výraz a súdny výrok, ktorý znamená *oslobodenie spod obžaloby, vyhlásenie za nevinného*. Písmo o Bohu zjavuje, že Boh je *sudca celej zeme* (1. Mojžišova 18:25) a pritom je *spravodlivý sudca* (2. Timoteovi 4:8). Od ľudí požaduje podriadenie sa svojej spravodlivosti, t. j. podriadenie sa svojim prikázaniam (Matúš 7:21; Rímskym 2. kapitola). Je to Boh, ktorý, ako zjavuje Písmo, má právo a moc človeka odsúdiť alebo ospravedlniť. Je to tak preto, lebo Hospodinovi, ako Kráľovi, prináleží ako stránka právna, tak aj stránka výkonná. V akte ospravedlnenia z viery, ako o tom vyučuje apoštol Pavol v Liste Rímskym, ide o vynesenie priaznivého, oslobodzujúceho (ospravedľujúceho) rozsudku (Rímskym 3:23-26).

V predchádzajúcom sme hovorili o *ospravedlnení zo zákona*. Ospravedlnenie z viery je zásadne iné ako ospravedlnenie zo zákona. Ospravedlnenie zo zákona je postavené na zistení skutkovej podstaty, že daný človek je spravodlivý svojou vlastnou spravodlivosťou, zo svojich vlastných skutkov (zásluh). Nikto však nebude a ani nemôže byť ospravedlnený zo zákona, *„pretože zo skutkov zákona nebude ospravedlnený pred ním nikto telo, lebo skrze zákon poznanie hriechu“* (Rímskym 3:20 a tiež Galatským 2:16). Jediná možná cesta, ako sa človek môže stať spravodlivým pred Bohom, je ospravedlnenie z viery v evanjelium, z viery v Ježiša Krista: „Ale

vediac, že sa človek neospravedľňuje zo skutkov zákona, ale skrze vieru Ježiša Krista, aj my sme uverili v Krista Ježiša, aby sme boli ospravedlnení z viery Kristovej a nie zo skutkov zákona, pretože zo skutkov zákona nebude ospravedlnené niktoré telo“ (Galatským 2:16).

Ospravedlnenie z viery sa deje/uskutočňuje tak, že Boh na strane človeka nachádza vieru v evanjelium a za toto uverenie (takúto vieru) mu prisudzuje (pripočítava) spravodlivosť. Na rozdiel od ospravedlnenia zo zákona pri ospravedlnení z viery nepočíta Boh za spravodlivosť vlastnú spravodlivosť človeka, ale uverenie človeka v Ježiša Krista ako Prostredníka a nášho Zástupcu. Ospravedlnenie z viery vysvetľuje Písmo na príklade Abraháma. Abrahám uveril Bohu, vierou sa na Boha dokonale spoľahol a Boh mu jeho vieru (uverenie) počítal za spravodlivosť. Čo to presne znamená, že Abrahám uveril Bohu? Abrahám uveril Božím zaslúbeniam, ktoré sa týkali spásy, vzkriesenia z mŕtvych a večného života (pozri publikáciu „Zmluva zaslúbení“³³). Za toto uverenie mu Boh pripočítal (priznal, prisúdil) spravodlivosť (1. Mojžišova 15:6). List Rímskym kapitola 4 a List Galatským kapitola 3 podrobne vysvetľujú, že rovnako je to aj s ospravedlnením z viery v prípade veriacich éry Novej zmluvy. Jediný rozdiel tkvie v tom, že zatiaľ čo veriaci éry pred Golgotou verili v zaslúbenia o budúcej spásy, veriaci éry Novej zmluvy veria v evanjelium, to znamená veria v dokončené vykupiteľské dielo Spasiteľa Ježiša Krista.

Vidíme, že ospravedlnenie z viery je skutočne iné ako ospravedlnenie zo zákona. Pritom aj v tomto spôsobe ospra-

vedlnenia je zachovaná Božia spravodlivosť, lebo všetok trest za nás niesol a odpykal náš zástupca Ježiš Kristus.

Kristus ako základ pre ospravedlnenie z viery

Ospravedlnenie z viery je možné len a len na základe dokončeného spasiteľného (vykupiteľského) diela Ježiša Krista. Keď Boh počíta uverivšiemu hriešnikovi jeho vieru za spravodlivosť, čiže vyhlasuje ho za spravodlivého pre jeho uverenie (vieru), tak mu pripočítava (prisudzuje, priraduje, priznáva) Kristovu spravodlivosť. Kristova spravodlivosť je Ježišova vlastná spravodlivosť, ktorú ako Syn človeka odžil pod zákonom (Mojžišovým zákonom). Kristus naplnil celý zákon. Jeho spravodlivosť je úplná, celá, dokonalá.

Kristus zároveň niesol naše hriechy. Vyniesol ich na kríž, kde za ne vzal trest smrti, lebo odplatom za hriech je smrť. Ospravedlnenie z viery je možné len vďaka tomu, že Kristus je Prostredník medzi Bohom a človekom, je náš Zástupca, Reprezentant. Zástupnosť jeho obete na kríži má dve roviny: Zástupne namiesto nás vzal trest smrti za hriech (podľa zákona) a zástupne namiesto nás naplnil svojím vlastným životom spravodlivosť, ktorú požaduje zákon. Takto Kristus ako náš Prostredník zástupne namiesto nás naplnil každú Božiu spravodlivosť. Preto je Kristus našou spravodlivosťou (1. Korintským 1:30; **Rímskym 10:4**) a my sme v Kristovi spravodlivosťou Božou (2. Korintským 5:21). Keby sa Kristus nestal Prostredníkom nášho spasenia, ospravedlnenie z viery by nebolo možné. Kristova spravodlivosť tvorí základ pre

ospravedlenie z viery. Takto Božia milosť prejavujúca sa v ospravedlnení neruší Božiu spravodlivosť (Rímskym 5:21), ale naopak, Božiu spravodlivosť stavia v platnosť (Galatským 2:21). Táto spravodlivosť, na základe ktorej nás Boh vyhlásil za spravodlivých, nie je z nás, ale je z Boha (Filipským 3:9).

Podčiarkujeme, že výraz *ospravedlniť* niekoho neznamena urobiť ho *spravodlivým*, ale znamená iba *prehlásiť ho za spravodlivého*. Ospravedlenie z viery nerieši našu vlastnú spravodlivosť. Pri ospravedlnení z viery je veriaci prehlásený za dokonale spravodlivého, ale nie je premenený na dokonale spravodlivého človeka. Premenu človeka, to jest premenu jeho prirodzenosti z hriešnika a Božieho nepriateľa na Božie dieťa a nové stvorenie rieši následne nové narodenie, darovanie Ducha a obriezka srdca. Obriezku srdca a Ducha dostávame od Boha tiež pri uverení (Galatským 3:2, 3:5, 3:14; Kolosenským 2:11-14), ale sú to iné skutočnosti ako ospravedlenie z viery. O tom píšeme v ďalšom.

Ospravedlniť je právny výraz. *Ospravedlniť* niekoho znamená vyniesť rozsudok (súdny výrok), ktorým je človek vyhlásený za *spravodlivého* (za *nevinného*). Opakom *ospravedlnenia* je *vyhlásenie za vinného*, ktoré je tiež právnym výrazom. Vyhlásenie za vinného znamená následné odsúdenie. O čo v oboch týchto právnych výrazoch (súdnych výrokoch) ide, si vysvetlíme na základe veršov 5. Mojžišova 25:1; 1. Kráľovská 8:32 a Príslovie 17:15. V tomto prípade ide o ospravedlenie na základe skutkov, na základe vlastnej spravodlivosti. Ide teda o ospravedlenie človeka, ktorý je pod Mojžišovým zákonom (Galatským 3:12).

Vo všeobecnom pohľade ide o to, že tak ako *obvinenie* neurobí človeka skutočne *vinným*, tak ani *ospravedlenie* neurobí človeka skutočne *spravodlivým*. V prípade súdu na základe zákona, súdu na základe vlastnej spravodlivosti, sa *odsúdením* či *ospravedlením* má vyhlásiť už existujúci pravdivý skutkový stav *obvineného*. Vinný človek je vinný už predtým, ako bol súdnym výrokom uznaný za vinného. Rovnako tak aj musí spravodlivý (zo skutkov zákona) byť spravodlivým už predtým, ako je súdnym výrokom ospravedlnený, čiže uznaný za spravodlivého. Pritom pred Bohom sa človek môže nachádzať iba v jednom z dvoch možných postavení. Buď je nespravodlivý (čiže vinný), alebo je spravodlivý (je nevinný). Toto bol prípad ospravedlenia zo zákona.

S ospravedlnením z viery je to podstatne inak. Na to, aby bol človek ospravedlnený z viery, sa nevyhľadáva skutková podstata jeho vlastnej spravodlivosti, ale sa vyhľadáva jeho viera v osobu a dielo Ježiša Krista. Ani ospravedlenie z viery však nie je možné bez skutočnej spravodlivosti ako skutkovej podstaty – nejde však o vlastnú spravodlivosť ospravedlneného, ale o Kristovu spravodlivosť, ktorá tvorí základ pre ospravedlenie z viery, ako sme to opísali už vyššie. Dá sa preto povedať, že Kristova spravodlivosť a celé jeho zástupné dielo musia predchádzať nášmu ospravedlneniu z viery ako základu pre ospravedlenie (v zmysle príčinnej podmienenosti).

Spasenie je Hospodinovo

Ospravedlenie z viery je súčasťou Božieho diela spásy. Tak ako človek

sám seba nedokáže spasit', nedokáže sám seba ani ospravedlniť. Boh je, ktorý ospravedlňuje. Boh predzvedel, naplánoval a pripravil dielo spásy ešte pred založením sveta. Keďže je Boh zvrchovaným Bohom, všetko, čo si v sebe preduložil, sa istotne svojím časom aj stane a naplní. Z tohto dôvodu nám Písmo zjavuje dielo spásy vrátane ospravedlnenia z dvoch uhlov pohľadu – z Božej stránky, čiže z pohľadu večnosti, a z ľudskej stránky, ako sa toto Božie dielo realizuje v človeku v čase a priestore (v časnosti).

Vo večnosti a v časnosti

Písmo zjavuje, že Božie diela sú *učinené od založenia sveta* (Židom 4:3). Musíme preto rozlišovať, ako sa veci uskutočňujú a odohrávajú vo večnosti a ako sa uskutočňujú a odohrávajú v časnosti, v našom reálnom živote, v našom časopriestore, v ktorom reálne fyzicky žijeme. *Večnosť* a *časnosť* sú dva rozdielne spôsoby bytia (existencie). Boh prebýva vo večnosti (v duchovnom svete) a my prebývame v časnosti (v časopriestorovom materiálnom svete). Preto treba rozlišovať medzi chronológiou udalostí a ich príčinnou súvislosťou. Obe sú pre porozumenie Božieho konania s nami dôležité, ale z hľadiska našej témy je dôležité porozumieť predovšetkým príčinnej súvislosti v prípade ospravedlnenia z viery.

Udalosti v našom svete sú zoradené v čase ako minulosť, prítomnosť a budúcnosť, ale ich príčina (dôvod, prečo k nim dochádza) sa nachádza vo večnosti. Oba pohľady, pohľad z večnosti a pohľad z časnosti, sú pre pochopenie ospravedlnenia dôležité, ale medzi nimi

musíme rozlišovať a uvedomiť si, kedy o veciach hovoríme z pohľadu večnosti a kedy z pohľadu časnosti, teda z pohľadu našej reálnej fyzickej existencie. Musíme rozlišovať, kedy hovoríme o nebeských veciach a kedy o zemských. To, čo Boh koná, sa odohráva vo večnosti (nebeské veci) a príčinne podmieňuje to, čo sa odohráva v časnosti (zemské, časné veci). Tak je to aj v otázke ospravedlnenia.

Boh volá to, čo nie je, ako čo by bolo. Veci, ktoré si v sebe preduložil, sa istotne stanú a naplnia. Z tohto dôvodu Písmo niekedy opisuje veci (záležitosti/udalosti), ktoré sa ešte len majú stať (v časopriestore), ako čo by sa už stali (z pohľadu večnosti či z pohľadu nebeského). Napríklad Ján v Knihe Zjavenia opisuje budúce veci už ako hotové, napr. *to veľké mesto, svätý Jeruzalem* (nový Jeruzalem, Zjavenie 21:10-27). Aj kráľovstvo je pripravené od založenia sveta (Matúš 25:34) a rovnako tak aj ohnivý jazero (25:41); tiež je už pripravené miesto pre ženu zo Zjavenia 12:6. Boh si pripravil a predzvedel svoj ľud, s ktorým bude bývať v novom Jeruzaleme, a všetko, čo s tým súvisí, už pred založením sveta. Je ťažké si predstaviť a konkretizovať nebeské veci a to, čo sa odohráva vo večnosti, lebo Písmo sa k nim vyjadruje väčšinou len sporó a v náznakoch, ale priame prehlásenie Písma a aj jeho celý kontext o tom, čo si Boh naplánoval, preduložil, je spoľahlivé a môžeme mu plne dôverovať.

V ďalšom texte o ospravedlnení hriešneho človeka preto najprv opíšeme udalosti, ktoré predchádzali jeho ospravedlneniu (ospravedlnenie príčinne podmienili) a odohrali sa vo večnosti (časť B).

V časti C potom opíšeme ospravedlenie hriešnika z pohľadu časnosti, z pohľadu jeho materiálneho bytia, jeho reálneho,

skutočného života. Teda tak ako k ospravedlneniu došlo v jeho živote, ako si ho v plnom uvedomení prežil on sám.

B. Ospravedlenie z viery ako Božie dielo z pohľadu večnosti

Skutočnosti (Božie rozhodnutia a jeho dielo) vedúce k našej spásu, a teda aj k ospravedlneniu, začínajú vo večnosti ešte pred zložením sveta, ako to zjavuje Písmo v Liste Efezským 1:3-11. „... *tak, ako si nás v ňom vyvolil pred založením sveta, aby sme boli svätí a bezvadní pred ním, v láske, **predurčiac** nás k synovstvu skrze Ježiša Krista...*“ (verše 4-5). Tu je počiatok týchto udalostí. Ich uskutočnenie je zjavené ďalej vo veršoch 6-11 (a aj na iných miestach Písma) a ich koniec je opísaný v Knihe Zjavenia 21:2-3. „*Hľa, stán Boží s ľudmi, a bude bývať s nimi, a oni budú jeho ľudom, a on, Boh, bude s nimi a bude ich Bohom*“ (verš 3). Boh pripravil všetky veci vo večnosti už pred založením sveta, teda prv ako vznikli veky (Efezským 3:11). Vo večnosti pripravil aj veľkonočného Baránka, ktorý prišiel v plnosti času a bol zabitý pre nás, pre našu záchranu („... ste vykúpení... *drahocennou krvou ako bezvadného a nepoškvrneného baránka, Krista, predzvedeného **pred založením sveta** a zjaveného pri posledku časov pre vás*“ – 1. Petrov 1:19-20; Ján 1:29; 1. Korintským 5:7; Židom 10:7).

V šiestej kapitole Listu Rímskym je opísané, čo sa udialo s nami v súvislosti s Kristovým ukrižovaním. Tento opis je urobený z pohľadu večnosti, z duchovnej oblasti a opisuje udalosti, ktoré sa odohrali, keď sme my boli ešte hriešnikmi a pritom sme ešte ani ne-

existovali – už vtedy Kristus zomrel za nás (Rímskym 5:8).

Aby sme mohli byť ospravedlnení z viery, museli sme byť stotožnení s Kristom v jeho smrti a v jeho vzkriesení – to predstavuje príčinnú podmienenosť ospravedlnenia z viery. Vďaka stotožneniu s Kristom v jeho smrti sme zomreli hriechu, a preto nás hriech už nemôže odsúdiť, nemôžeme už byť vinní hriechom. Vďaka stotožneniu s Kristom v jeho smrti sme zomreli zákonu, preto už nie sme pod zákonom a preto už nie je potrebná naša dokonalá vlastná spravodlivosť. Už nebudeme potrebovať byť ospravedlnení zo zákona, ale môžeme byť a sme ospravedlnení z viery. Sú to pravdivé reálne udalosti, lebo tak ich zjavuje Písmo, a preto ich musíme v plnosti akceptovať.

Za naše hriechy zomrel Boží Baránok

Pretože sa na celej širšej zemi nenašiel žiaden človek, ktorý by naplnil Boží zákon, pretože všetci zhrešili, potrebnú spravodlivosť musel prísť zabezpečiť Boží Syn v ľudskom tele ako Ježiš Kristus z Nazareta^{3),4)}. Bol ako jeden z nás, ale bez hriechu. Bol spravodlivý vo svojej podstate a spravodlivý aj celým svojím životom a konaním. Svojím životom naplnil Boží zákon daný ako Mojžišov zákon a každú požiadavku platnú ako zákonná norma. Nebolo nič, čo by sa mu bolo dalo vytknúť (Ján 14:30). Preto mohol Boh na neho, na Božieho

Baránka, položiť naše hriechy, súdiť ich na ňom a na ňom aj odsúdiť. Kristus zomrel, bol pochovaný a odpykal celý trest za naše hriechy. Pretože nemal žiaden vlastný hriech ani vinu, smrť ho po odpykaní trestu za naše hriechy viac v hrobe držať nemohla – na tretí deň vstal z mŕtvych. Tým sme boli od našich hriechov skutočne očistení (Židom 1:3), tým boli naše hriechy skutočne vyriešené, a preto môžeme byť od nich ospravedlnení (Rímskym 4:24-25). *Kristova zástupná obeť a jeho vzkriesenie boli nevyhnutné pre naše ospravedlnenie. Preto už za naše hriechy odsúdení nebudeme, lebo odsúdený za ne bol už Kristus ako Boží Baránok.*

Môžeme povedať: Ospravedlnení od hriechov môžeme byť preto, lebo naše hriechy boli prenesené na Krista, Božieho Baránka, na ňom boli odsúdené a fyzicky potrestané a Kristus za ne aj fyzicky odpykal celý náš trest, preto my už za ne viacej nenesieme vinu a odsúdenie. Týka sa to aj viny za Adamov hriech. Takto Boh vyriešil otázku všetkých našich hriechov, našich vlastných, ako aj Adamovho prestúpenia. Kristova obeť rieši definitívne hriech človeka, hriech ako taký.

Starozmluvný baranček je v tomto smere jasným typologickým obrazom Kristovej obete. V starozmluvnej obeti je konkrétny časný (vlastný) hriech človeka prenesený na barančeka, baranček je „zahriešnený“ (počítaný za hriešneho), zomiera a príslušný človek je smrťou (krvou) barančeka od hriechu očistený a ospravedlnený. Podobne aj Kristus bol našimi hriechmi „zahriešnený“ a my sme tak jeho smrťou boli od hriechov očistení. Keď Izraelita šiel

obetovať barančeka, preniesol na neho svoj hriech.

Avšak *ospravedlnenie na základe zástupnej obete* nerieši hriešnu prirodzenosť, rieši len vinu za hriech – odsúdenie/neodsúdenie za hriech. Ospravedlnenie na základe zástupnej obete ako také nerieši pôvod (príčinu) hriechu či hriechov, rieši iba vinu za hriech či hriechy – ospravedlnenie je iba právny akt, právny výnos. Hriešna prirodzenosť človeka sa však na obeť preniesť nedá. Takisto ako sa hriešna prirodzenosť Izraelitu na barančeka nepreniesla/neprenášala, je to aj s nami. Naša hriešna prirodzenosť na Krista nebola prenesená, bola vyriešená iným spôsobom. Prirodzenosť človeka sa nedá na iného preniesť. Dá sa zdediť, ale nie preniesť. Prirodzenosť sa dedí, ale sa neprenáša.

Pre našu spásu je potrebné vyriešiť tri veci: vinu za naše vlastné hriechy, vinu za Adamov hriech, ktorú nám Boh pripočítava, a našu hriešnu prirodzenosť, ktorú dedíme po Adamovi, ktorá plodí naše hriechy. Vina za hriech, čiže za Adamov hriech a za naše vlastné hriechy, sa rieši pripočítaním nášho hriechu Kristovi na kríži (prenesením nášho hriechu na Krista), teda sa rieši cez Kristovu zástupnú obeť. Naša hriešna prirodzenosť sa rieši inak. Rieši sa cez naše stotožnenie s Kristom v jeho smrti a v jeho vzkriesení. V stotožnení s Kristom v jeho smrti zomiera náš starý človek (je ukrižovaný) a v stotožnení s Kristom v jeho vzkriesení vstáva do života náš nový človek (znovuzrodený človek, nové stvorenie, Božie dieťa), čím je kompletne vymenená naša stará prirodzenosť za novú. Ospravedlnenie sa týka len viny

za hriech (viny za Adamov hriech a za naše vlastné hriechy). Ospravedlnenie sa nijako netýka našej prirodzenosti.

V Adamovi a v Kristovi

„*Preto ako skrze jedného človeka vošiel hriech do sveta a skrze hriech smrť, a tak prešla smrť na všetkých ľudí, pretože všetci zhrešili*“ (Rímskym 5:12). Z 5. kapitoly Listu Rímskym je ale zrejmé, že aj do Mojžišovho zákona bola potreba ospravedlnenia, lebo aj do zákona (rozumej do príchodu Mojžišovho zákona) bol hriech na svete (5:13), a keď prišiel zákon, hriech sa len rozmnožil (Rímskym 7:7-9), čo hovorí o tom, že hriech vládol aj v ére medzi Adamom a Abrahámom a aj v ére medzi Abrahámom a Mojžišom (Rímskym 5:13-14). Ospravedlnenie rovnako potrebovali aj tí, ktorí existovali na svete (žili) pred príchodom Mojžišovho zákona. Toto znamená a poukazuje na to, že v ospravedlnení sa rieši (musí sa riešiť) ako vina za vlastné hriechy, tak aj vina, ktorú človek zdedil po Adamovi. Okrem toho máme aj ďalší problém – a ten je naša hriešna prirodzenosť, ktorú dedíme po Adamovi. Aj ten je potrebné vyriešiť, lebo v Adamovi sme všetci hriešni svojou podstatou, a preto páchame vlastné hriechy. Dedíme Adamovu vinu a dedíme aj Adamovu padlú prirodzenosť. Obe majú ten istý zdroj, ten istý pôvod, a tým je Adamova neposlušnosť, Adamov pád (hriech). Riešiť jedno bez druhého by bolo jednak neúplné a jednak neúčinné.

Starozákonné obete boli nedokonalé, bolo potrebné neustále ich opakovať, pretože nedokázali definitívne vyriešiť trojaký problém hriešneho človeka. Kristova obeť raz prinesená je dokonalá

a dokončená, definitívne rieši trojaký problém človeka.

Pri dedení Adamovej viny by bolo presnejšie hovoriť o tom, že je nám Adamova vina pripočítaná. My sme nezahrešili takým hriechom ako Adam, a predsa nám je vina za tento hriech počítaná rovnako, ako bola počítaná Adamovi. Je to tak preto, lebo nás Adam ako prvý človek (prvý Adam) všetkých pred Bohom reprezentoval v zmluve, ktorú s ním Boh uzavrel a cez neho vlastne s celým ľudstvom (pozri zmluva s Adamom v článkoch v *Solas*^{1,4}) a publikáciu „Zmluva zaslúbení“⁽³⁾).

Starozákonné obete boli nedokonalé, lebo nevedeli vyriešiť Adamovu vinu za hriech raz a navždy a neriešili ani starú prirodzenosť – neriešili to, čo sme zdedili. Preto v starozmluvných obetiach zmienka na hriech zostávala rok po roku (Židom 10:1-3). Boli len dočasné, mali platnosť len do času dokonalej Kristovej obete. Kristova obeť je dokonalá. V nej je zahrnuté riešenie viny za naše vlastné hriechy, riešenie viny za Adamov hriech a aj otázka našej hriešnej prirodzenosti, ktorá bola zdrojom našich vlastných hriechov. Tým je otázka hriechu vyriešená definitívne, raz a navždy: „... *Ale teraz pri skonaní vekov zjavil sa [Kristus] raz navždy na odstránenie hriechu svojou obeťou*“ (Židom 9:26).

Nesieme Adamovu vinu za jeho hriech, máme vlastnú vinu za svoje hriechy a máme aj hriešnu prirodzenosť zdedenú po Adamovi. Tieto tri veci spolu súvisia a pre ich definitívne vyriešenie je potrebné ich vyriešiť súčasne. Pre tento dôvod sa definitívne vyriešenie hriechu mohlo riešiť len takou obeťou, ktorou sa vyriešili všetky tri naše problémy odrazu,

aj keď sa riešili rôznym spôsobom. Vinu za Adamov hriech a vinu za naše hriechy Boh riešil tak, že ich preniesol na Božieho Baránka Krista – išlo o prenesenie. Kristus v tomto smere bol zastupujúcou obeťou. Starú hriešnu adamovskú prirodzenosť (starého človeka) Boh riešil tak, že nás stotožnil s Kristom v jeho smrti a pochovaní. Teda tak, že starého človeka nechal stotožnením s Kristom zomrieť – tu išlo o stotožnenie. Obeť za všetky tri viny bola jedna a tá istá a tou bol Boží Baránok Kristus.

Znova pripomínáme, že my sme v okamihu Kristovej smrti ešte neexistovali, ale tam na kríži sa už riešili všetky naše hriechy/problémy. V čase, keď sme sa fyzicky narodili, a aj neskôr, keď sme sa obrátili (pokánie a uverenie), Kristus už bol oslávený a posadený v ponebeských oblastiach a tam sa na neho naše hriechy ani nepreniesli a ani sa neriešili. Z duchovného pohľadu (z pohľadu večnosti) sa všetko s nami dialo v stotožnení s Kristom v jeho smrti na kríži, pochovaní a v jeho vzkriesení.

Stotožnení s Kristom

V tejto časti sa otázke významu stotožnenia s Kristom venujeme trocha podrobnejšie. Všetci sme sa Adamovým pádom stali hriešni (1. Mojžišova 5:3; Rímskym 5:12) – zdedili sme vinu Adamovho pádu/hriechu a jeho pádom vstúpila smrť a porušenie do celého stvorenstva, čo zmenilo prirodzenosť všetkých Adamových potomkov, teda všetkých ľudí. Adamov hriech nebol náš vlastný hriech. Vina za Adamov hriech je nám iba pripočítaná, to je dedičstvo po Adamovi (toto je otázka viny). Hrešili sme, lebo všetci sme sa v Adamovej

rodovej línii stali (a boli) hriešni svojou podstatou, podstatou svojho bytia (toto je otázka hriešnej prirodzenosti starého človeka). Okrem našej viny (viny za naše hriechy a viny za Adamov hriech, čo Boh vyriešil tak, že, ako píšeme vyššie, ich vložil na Krista a vyriešil/odpustil v ospravedlnení) bolo pre naše spasenie potrebné vyriešiť aj otázku našej *staršej prirodzenosti*, s ktorou sa rodia všetci ľudia prichádzajúci na tento svet.

Kristova smrť za naše hriechy a smrť nášho starého človeka v stotožnení s Kristom v jeho smrti a pochovaní má svoj dôsledok. Ten je, že hriech nás už nemôže odsúdiť, lebo sme mu zomreli, sme pre neho právne (a v duchovnom pohľade z večnosti aj fakticky) mŕtvi, preň už ani neexistujeme. Hriechu sa preto, že nad nami nemá moc, môžeme, ako píše apoštol Pavol, sprotiviť, resp. ho odmietnuť (Židom 12:4; Jakub 4:7). Teda vďaka zomretiu s Kristom hriech nám už nikdy nijako nemôže spôsobiť právne dôsledky, lebo nad nami už nepanuje. V tom je prepojenie (prekrytie) stotožnenia s Kristom s naším ospravedlnením. Naša právna istota má dva základy – *zomretie s Kristom* a *ospravedlnenie*.

Smrť staršej prirodzenosti

Hriešnu prirodzenosť dedia všetci ľudia po svojom predkovi Adamovi. Treba povedať, že pre našu spásu sa musí vyriešiť nielen naša vina, ale aj naša *stará hriešna prirodzenosť*. To prvé musí byť kvôli súdu (odsúdeniu) a Boh ju (našu vinu) rieši v ospravedlnení (ospravedlnením, viac v časti C), to druhé preto, aby sme sa stali novým človekom (novým stvorením), Božím dieťaťom a Boh

ju (našu prirodzenosť) rieši smrťou starého človeka na kríži a v znovuzrození (znovuzrozením, 1. Korinským 15:49-51), darovaním Ducha a obriezku srdca. Otázka vyriešenia našej starej, hriešnej adamovskej prirodzenosti nie je priamo témou tohto článku, aj keď s ňou úzko súvisí, preto sa jej v ďalších odsekoch dotkneme len neúplne.

Otázku našej starej prirodzenosti, zmarenie tela hriechu, riešil Boh v tom, že nás stotožnil s Kristom („ponoril“, čiže „pokrstil“ – ako to je podľa prekladu prof. Roháčka a aj iných) v jeho smrti ukrižovaním a v pochovaní. *„Alebo či neviete, že všetci, ktorí sme pokrstení v Krista Ježiša, pokrstení sme v jeho smrť? Pohrobení sme teda s ním skrze krst v smrť, aby sme, ako Kristus vstal z mŕtvych slávou Otcovou, tak aj my chodili v novote života. Lebo ak sme sa stali spoluzrastlými podobnosťou jeho smrti, ale takými aj podobnosťou vzkriesenia budeme vediac to, že náš starý človek je spolu ukrižovaný, aby bolo zmarené telo hriechu čo do svojej pôsobnosti, aby sme viacej neslúžili hriechu. Lebo ten, kto zomrel, je už ospravedlnený od hriechu“* (Rímskym 6:3-7). Keďže sme boli s Kristom stotožnení v smrti a pochovaní, to, čo sa udialo s Kristom fyzicky, sa udialo aj s nami duchovne. To je význam stotožnenia.

Tým, že sme zomreli spolu s Kristom, zomrela aj naša stará prirodzenosť, lebo náš starý človek bol spolu s Kristom ukrižovaný a pochovaný (Rímskym 6:3-4). Boh starú prirodzenosť odstránil tak, že ju nechal zomrieť s Kristom v jeho smrti a pochovaní. To je jedna stránka veci. Druhá stránka veci je tá, že sme spolu s Kristom už aj vstali do novoty života (Kolosenským 3:1), spolu s Kristom sme boli

oživení (Efezským 2:5). Spolu s Kristom sme nielen zomreli, spolu s Kristom sme boli aj vzkriesení. Stotožnenie s Kristom má aj ten dôsledok, že sme spolu s Kristom už vstali, vstali do nového života v novej prirodzenosti ako nové stvorenie. To je nové narodenie či znovuzrodenie. V znovuzrození nám dal (utvoril) novú prirodzenosť (1. Petrov 1:23; Jakub 3:5). *Smrť starého človeka je potrebná pre to, aby sme potom v znovuzrození mohli dostať novú prirodzenosť, byť novým stvorením v Kristovi a niesť ovocie spravodlivosti na slávu Bohu.* Pre túto novú prirodzenosť je charakteristické, že už nežijeme sami sebe, ale žije v nás Kristus, a preto žijeme Bohu (Galatským 2:20). Vďaka tomu, že sme s Kristom zomreli a vstali, už nie sme v Adamovi, ale sme v Kristovi. Už nás viac nereprezentuje pred Bohom Adam a to, čo vykonal, ale nás reprezentuje Kristus (ako druhý a posledný Adam) a to, čo vykonal.

Zomretie zákona

Keď Písmo používa slovo *zákon*, musíme rozlišovať, či ide o *zákon ako súbor prikázaní, zákon ako zmluvu* alebo *zákon* v zmysle „zákonitosť“, teda ako nejaká pevne daná *danosť*. Tým, že sme boli stotožnení s Kristom a spolu s ním sme aj zomreli, *zomreli sme jednak hriechu* (Rímskym 6. kapitola), *zomreli sme starej prirodzenosti*, ale „zomreli sme aj zákonu“ ako *zákonu hriechu a smrti* (Rímskym 7. kapitola) a zomreli sme zákonu aj ako *zákonu skutkov*.

Oslobodenie od zákona hriechu a smrti

Vďaka zomretiu s Kristom máme aj ďalší úžitok. Keďže starý človek je ukrižovaný, je zlomená moc a nadvláda hriechu, zlomené otroctvo hriechu. Už nie sme hriechom nútení žiť pod jeho nadvládou.

Sme oslobodení od hriechu, od jeho moci a vlády a môžeme a dokážeme žiť nový život v posvätení a v spravodlivosti. Vďaka tomu, že sme s Kristom nielen zomreli, ale aj vstali z mŕtvych, vstali sme do novoty života, môžeme a dokážeme žiť nový život, lebo sme následne v znovuzrození dostali novú prirodzenosť.

Boh nám daroval svojho Ducha na trvalé prebývanie (Rímskym 8:9). Je to práve jeho Duch (Svätý Duch, Duch Kristov, Boží Duch), ktorý nás oslobodzuje od zákonitosti hriechu a smrti, ktorá to zákonitosť je nerozlučne spojená so starou hriešnou prirodzenosťou (Rímskym 8:2). A výsledkom je reálne a skutočné žitie nového života – chodíme podľa Ducha a už viac nechodíme podľa tela (Rímskym 8. kapitola).

Ukrižovanie starého človeka a vstanie do novoty života spolu so vzkrieseným Kristom je iný opis nového narodenia (paralelný k splodeniu z Ducha a znovuzrozeniu), čo vysvetľuje Rímskym 8. kapitola cez darovanie Ducha. Zmenu prirodzenosti objasňuje Rímskym 6. kapitola cez zomretie starého človeka a vzkriesenie do novoty života a Rímskym 8. kapitola vykladá presne to isté, ale cez nové narodenie a darovanie Ducha. Smrťou starej prirodzenosti a zrodom novej v znovuzrození (Rímskym 6 a Rímskym 8) sa rieši to, aby som nebol ovládaný princípom (zákonom) hriechu a smrti, ktorý to princíp operuje v starom človeku a ktorého zbraňou je zákon (Mojžišov zákon skutkov).

Zomretie zákonu skutkov (Mojžišovmu zákonu)

Aj zákonu skutkov som musel zomrieť z dvoch dôvodov, a to: z *právneho dôvodu*

a z *dôvodu dostania novej prirodzenosti*. Z *právneho dôvodu* preto, aby som nebol pod *zmluvou skutkov*, ale pod *zmluvou milosti* v Kristovi. Z *dôvodu dostania/získania novej prirodzenosti* (stará zomrela na kríži, nová je splodená, znovuzrodená) preto, aby som nebol pod *zákonom skutkov*, pretože ten rozdúchava žiadosť, tá plodí hriech a hriech plodí smrť. Keď som v *Kristovi*, vtedy *mám novú prirodzenosť* a som nielen pod milosťou, ale aj pod *Kristovým zákonom*, som duchom schopný slúžiť spravodlivosti (nová prirodzenosť) namiesto služby hriechu (stará prirodzenosť) a môžem niesť ovocie spravodlivosti namiesto nesenia ovocia hriechu a smrti.

Keď sme boli v tele, ako píše apoštol Pavol, *pôsobili v našich údoch vaše rôznych hriechov... aby sme niesli ovocie smrti* (7:5) a tiež „*vidím iný, cudzí zákon vo svojich údoch, ktorý bojuje proti zákonu mojej mysle a ktorý ma zajíma v **rabstvo zákonu hriechu**, ktorý to zákon je v mojich údoch*“ (7:23).

Adamovým pádom nielenže nesieme jeho vinu, ale všetci jeho potomkovia sa dostali aj pod zákon *hriechu a smrti*. V Adamovi sme boli telesní (hriešni), *predaní pod hriech* – rozumej: pod *zákonom hriechu a smrti*, lebo hriech nám vládol skrze telo a kralovala nám smrť (Rímskym 7:14). Lebo „*ako skrze jedného človeka vošiel hriech do sveta a skrze hriech smrť, a tak prešla smrť na všetkých ľudí, pretože všetci zhrešili. Lebo aj do zákona [Mojžišovho] bol hriech na svete, ale hriech sa nepripočíta, keď nielo zákona. Ale smrť jednako kralovala od Adama až po Mojžiša i nad tými, ktorí nehrešili podobným prestúpením ako Adam*“ (5:12-14, čítaj aj verše 15-19).

Hrešili sme vlastnými bezbožnými skutkami, lebo sme boli pod mocou a vládou hriechu.

List Rímskym v kapitole 7 opisuje jednu veľmi dôležitú skutočnosť. Ak by bol hriešnik iba ospravedlnený, ale nemal by novú prirodzenosť, tak by sa človek nachádzal v žalostnom stave. Myslou by túžil naplňať Boží zákon, čiže túžil by žiť spravodlivo v súlade s požiadavkami Božej vôle, ale by to nedokázal a výsledok by bol opačný. Náš stav v starej prirodzenosti je opísaný tak, že „sme v tele“ a v našich údoch pôsobia vášne rôznych hriechov, aby sme niesli ovocie smrti (Rímskym 7:5). Tento stav je opísaný tak, že nerobím to, čo chcem (nekonám spravodlivosť), ale robím to, čo nenávidím, čiže pácham hriech (Rímskym 7:15 aj 19). To, že chcem činiť dobré, ale leží pri mne naopak zlé, je opísané ako zákonitosť (zákon), *danosť* (Rímskym 7:21), ktorá je vlastná starému človekovi, pokiaľ starý človek žije. Tento stav starého človeka je opísaný ako pôsobenie cudzieho zákona v jeho údoch, zákona hriechu, ktorý starého človeka drží v otroctve hriechu (Rímskym 7:23). Navyše, tento stav je umocnený tým, že človek je pod zákonom (zákonom skutkov, Mojžišovým zákonom), pretože zákon rozdúchava hriešnu žiadosť: „*Lebo keď sme boli v tele, pôsobili v našich údoch vášne rôznych hriechov, vznikajúce skrze zákon...*“ (Rímskym 7:5, pozri aj 7:7-9 a 7:11). Takýto stav je smrteľný: je to existencia „v tele smrti“ (7:24). Človek potrebuje byť z tohto stavu zachránený, vytrhnutý (7:24). Táto záchrana je v Písme opísaná ako taká, ktorá má dve zložky či dva aspekty.

Prvým aspektom je zomretie hriechu a zomretie zákonu. Vďaka tomu, že sme boli stotožnení s Kristom v jeho smrti, zomreli sme ako hriechu (Rímskym kapitola 6), tak aj zákonu (Rímskym 7:1-4). Vďaka zomretiu zákonu nielenže viacej nie sme pod zákonom ako zmluvou skutkov, ale zákon viacej nemôže rozdúchávať v nás žiadosť a plodiť hriech a nesenie ovocia smrti, pretože sme skrze Krista zákonu zomreli. Vďaka zomretiu hriechu sme od hriechu nielen oslobodení v tom zmysle, že hriech nás už nemôže odsúdiť (vina za hriech nás nemôže priviesť do zatratenia), ale hriech už nám nemôže vládnuť, nemá nad nami moc, pretože starý človek bol ukrižovaný (Rímskym kapitola 6). Súčasťou toho, že sme boli s Kristom stotožnení, je aj to, že sme spolu s Kristom vstali. Vstali sme do novoty života. Vďaka nášmu stotožneniu s Kristom v jeho smrti a v jeho vzkriesení Boh urobil zmenu aj našej prirodzenosti. Dôsledkom zmeny/výmeny prirodzenosti je nasledovný: už viac nie sme v tele, ale sme v duchu (Rímskym 7:5-6 a celá kapitola 8). Už viac nie sme *starý človek* (v Adamovi), ale sme *nové stvorenie* (v Kristovi). Dôsledkom vlastníctva novej prirodzenosti je zmena života a nesenia ovocia. Už viacej nenesieme ovocie smrti, ale nesieme ovocie Bohu. Slúžime v novote ducha a nesieme ovocie spravodlivosti (Rímskym 7:4-6 a celá kapitola 8).

Vytrhnutie z existencie v tele smrti (Rímskym 7:24) je skrze to, že sme v Ježišovi Kristovi a nechodíme podľa tela, ale chodíme podľa Ducha (Rímskym 7:25 – Rímskym 8:1). Toto riešenie je dané ako Božia zákonitosť, *danosť*,

a je opísané ako „zákon Ducha života v Kristu Ježišovi“. Boh to ustanovil, uzákonil tak, že kto má „Ducha Kristovho“ (Rímskym 8:9), patrí Bohu (Rímskym 8:9), má „Ducha života v Kristu Ježišovi“ a zákonom Ducha života v Kristu Ježišovi je oslobodený od zákona hriechu a smrti. Takto je človek vyslobodený z toho žalostného stavu opísaného ku koncu siedmej kapitoly Listu Rímskym. Toto vyslobodenie, ktoré znamená novú prirodzenosť človeka, ako sme to opísali v odseku vyššie, je opísané v ôsmej kapitole Listu Rímskym ako založené na darovaní Ducha. Len ten, kto má Kristovho (Božieho, Svätého) Ducha, je vyslobodený a má novú prirodzenosť. To, že daný človek má Kristovho Ducha,

je znakom toho, že sa narodil znova. Znovuzrodenie je tým *druhým aspektom* zmeny/výmeny ľudskej prirodzenosti zo starého (adamovského) človeka, ktorý je v tele a chodí podľa tela, na nového človeka (nové stvorenie), ktorý je v Duchu a chodí podľa Ducha.

Vzkriesení k novému životu

Stotožnenie s Kristom vo vzkriesení znamená, že s Kristom sme stotožnení aj v živote, že s Kristom budeme aj žiť (Rímskym 6:8). Pretože Kristus už viacej nezomiera, ani smrť už viacej nepanuje nad ním, preto ani my už viacej nezomierame a ani smrť (duchovná) už viacej nad nami nepanuje, ale sme živí Bohu a môžeme niesť ovocie na Božiu slávu.

C. Ospravedlnenie z viery, ako sa udialo v časnosti

Spôsob ospravedlnenia

Písmo predkladá dva *spôsoby* (*metódy, cesty*) ospravedlnenia. Jednu cestu poznáme pod pomenovaním *ospravedlnenie zo skutkov zákona* a druhá nesie pomenovanie *ospravedlnenie z viery*.

Ospravedlnenie zo skutkov

Boh dal ľuďom zákon, aby im zjavil svoju vôľu, svoju svätosť a svoje požiadavky a aby bol človek, keď ich naplní a dodrží, prehlásený za spravodlivého na základe svojej vlastnej spravodlivosti, prebýval v Božej prítomnosti, v jeho kráľovstve a bol počítaný k jeho ľudu (Rímskym 10:5; Galatským 3:12). Tento zákon je známy ako Mojžišov zákon (zákon) a je jadrom zmluvy, ktorú Boh uzavrel s izraelským národom cez prostredníka Mojžiša. Pod zákonom sú všetci ľudia, ktorí sa rodia na túto zem (pozri článok „Pestún vedúci ku Kristovi“, *Solás*¹⁾). Cez

tento zákon však nikto z ľudí nebude ospravedlnený (Galatským 3:11), lebo nikto z Adamových potomkov zákon nedokázal a nedokáže naplniť. Táto cesta k ospravedlneniu nevedie – márna je snaha človeka ísť touto cestou. Je to len hypotetická cesta¹⁾. Skutočnou funkciou zákona je definovať spravodlivosť a odhaliť ľudský hriech, aby človek spoznal svoju potrebu byť ospravedlnený z viery a spasený.

Ospravedlnenie z viery

Jeden jediný, kto zákon naplnil, bol Ježiš Kristus z Nazareta, Boží Syn, ktorý skrze narodenie sa zo ženy prijal na seba ľudské telo, a tak sa dostal pod zákon (Galatským 4:4). Ježiš Kristus nie je Adamov potomok, je to druhý a posledný Adam (1. Korintským 15:45-48). Svojím bezhriechným životom a poslušnosťou Bohu, ako zjavuje Písmo, mohol zástup-

ne nieť trest za náš hriech, ako o tom píšeme aj vyššie.

Uverenie v osobu a dielo Ježiša Krista z Nazareta, Božieho Syna prišlého v tele, je cesta ospravedlnenia hriešnika, ktorú predkladá Písmo a na ktorú nás smeruje. Ospravedlnenie hriešnika v tejto novozmluvnej dobe, ktorú teraz žijeme, sa deje „vo viere“ alebo „skrze vieru“, alebo aj „prostredníctvom viery“. Tejto ceste sa v ďalšom texte budeme venovať.

V Liste Rímskym apoštol Pavol predkladá evanjelium ako správu, ktorou sa zjavuje „Božia spravodlivosť“: „*Lebo sa nehanbím za evanjelium Kristovo, lebo je mocou Božou na spasenie každému veriacemu, Židovi predne i Grékovi. Lebo spravodlivosť Božia sa v ňom zjavuje z viery vo vieru, ako je napísané: Ale spravodlivý bude žiť z viery*“ (Rímskym 1:16-17). List Rímskym vo veľkej miere sústreďuje pozornosť na ospravedlnenie, pričom ospravedlnenie je predkladané ako základný prejav Božieho požehnanie, lebo sa deje z milosti (nie zo skutkov) a zároveň rieši a zabezpečuje budúcnosť človeka.

Príbeh Abraháma – otca našej viery

Ospravedlnenie Abraháma

V štvrtej kapitole Listu Rímskym je ako príklad ospravedlnenia z viery uvedený príbeh Abraháma: „*A Abrahám uveril Bohu, a bolo mu to počítané za spravodlivosť*“ (Rímskym 4:3). Apoštol Pavol takto dôvodí, že človek nie je ospravedlnený zo skutkov, ale z viery, uverením. Pasáže, z ktorých je to najviac zrejmé, sú: Rímskym 4:3-25 a Galatským 3:6-9.

Apoštol Pavol sa veršami Rímskym 4:3 („*Lebo veď čo hovorí Písmo? A Abrahám uveril Bohu, a bolo mu to počítané za*

spravodlivosť.“) a Galatským 3:6 („*Tak ako Abrahám uveril Bohu, a počítalo sa mu to za spravodlivosť.*“) odkazuje na verš 1. Mojžišovej 15:6 („*A uveril Hospodinovi, a on mu to počítal za spravodlivosť.*“).

Porozumieť veršu Rímskym 4:3 a jeho správne výkladu je kľúčom k porozumeniu celej kapitoly Rímskym 4 a k porozumeniu „ospravedlnenia z viery“, čiže porozumeniu princípu „počítania viery za spravodlivosť“ a iných variantov týchto výrazov. Zmysel verša Rímskym 4:3 je ten, že Boh Abrahámovi z milosti (zadarmo) priznáva (pripočítava) spravodlivosť *po uverení* (alebo: v uverení, uverením) v toho, ktorý oživuje mŕtvych a volá to, čo nie je, ako čo by bolo (verš 17). Boh priznáva, pripočítava spravodlivosť z milosti, nie zo skutkov – hovorí o tom kontext celej tejto kapitoly. Viera, uverenie nie je ani zásluhný čin, ani skutok, je to číre spoliehanie sa. Ani Abrahám sa nemohol svojimi skutkami chváliť pred Bohom (4:2). To znamená, že Abrahám sa nemohol odvolávať ani len na tie svoje skutky, ktoré vykonal ako poslušnosť Bohu, ako ovocie svojej viery. Ospravedlnenie je z viery, viery samotnej, bez skutkov, aby nebolo z podlžnosti, aby nebola Abraháмова spravodlivosť mzdou za zásluhy (verš 4). To sa pred Bohom nedeje, *pretože zo skutkov zákona nebude ospravedlnené pred ním niktoré telo* (Rímskym 3:20).

Boh reagoval na Abrahámovu dôveru a spoliehanie sa na neho tým, že ho svojim právnym, sudcovským výrokom *ospravedlnil z viery*, a preto z viery (a nie zo skutkov), aby Abrahámovo ospravedlnenie a jeho spravodlivosť bola

z milosti (4:16). Abrahám prejavil svoju vieru a spoliehanie sa na Boha už v Úre Chaldejskom tým, že na Boží pokyn vyšiel z neho a šiel tam, kam ho viedol Boh (Štefan a Skutky 7:2-4), a veril všetkému, čo mu Boh povedal, a poslúchol všetko, čo mu Boh prikázal. Abraháмова spravodlivosť však bola oznámená až po udalostiach opísaných v 1. Mojžišovej 15:1-5 a potvrdená tým, že Boh s ním a jeho semenom po ňom uzavrel zmluvu (5:7-21, 17:1-2 a Skutky 7:8).

Výraz „počítať za“ vo veršoch Rímskym 4:3-25, Galatským 3:6-9 a 1. Mojžišovej 15:6 je použitý/používaný v zmysle „pripočítať, priradiť, prisúdiť“ z milosti, nie zo skutkov. Boh na strane Abraháma videl, že mu Abrahám dôveruje, spolieha sa na neho a na jeho zaslúbenia, za tento postoj ho ospravedlnil a za tento vzťah Abraháma k Bohu mu Boh pripočítal, prisúdil, priznal, priradil štatút spravodlivého. Podstata celej skutočnosti Abrahámovho ospravedlnenia je *súdny výnos, právny výrok*: Hospodin ako Sudca priznal Abrahámovi spravodlivosť! Abrahámovi bola *súdnym výrokom priznaná* spravodlivosť. Nebola to Abraháмова vlastná spravodlivosť, z ktorej by bol býval ospravedlnený. Bola to spravodlivosť priradená Abrahámovi zvonku, z iného zdroja. Na strane Abraháma dôvera, spoliehanie sa na Boha a na strane Boha priznanie, prisúdenie spravodlivosti Abrahámovi.

V tejto kapitole je daný dôraz na kontrast medzi ospravedlnením zo skutkov a ospravedlnením z milosti, z viery, pričom viera nie je považovaná za skutok ani za žiadnu zásluhu. Toto chápanie vzťahu viery a spravodlivosti je priamo zjavené (povedané, potvrdené) vo ver-

šoch 5-6: „Ale tomu, kto nerobí skutkov, ale verí na toho, ktorý ospravedľuje bezbožného, **počíta sa jeho viera za spravodlivosť**. Ako aj Dávid hovorí o blahoslavenstve človeka, ktorému Boh **počíta spravodlivosť bez skutkov**.“

Abraháмова viera a poslušnosť

Abrahám mal vieru v Boha, t. j. dôveroval Bohu, uveril jeho sľubom (Rímskym 4:21) a bol mu poslušný (Židom 11:8). Abraháмова viera v Boha sa prejavovala v poslušnosti Bohu. Môžeme povedať, že *poslušnosť je viera v akcii*. Takto o Abrahámovi hovorí aj Písmo: „*Vierou Abrahám súc volaný poslúchol, keď mu kázal Boh, aby vyšiel zo svojej vlasti a išiel na miesto, ktoré mal dostať za dedičstvo. A vyšiel bez toho, že by bol vedel, kam ide*“ (Židom 11:8). A predsa v ospravedlnení Boh za spravodlivosť berie (počíta) do úvahy len samotnú vieru bez jej ovocia, bez skutkov poslušnosti viery – a je to v zhode s veršom Židom 11:6. Poslušnosť je už ovocie viery, skutok viery. Boh však za spravodlivosť počíta pri ospravedlnení len takú vieru, ktorá je živá, ktorá Boha poslúcha, ktorá prináša ovocie. Existuje aj mŕtva viera (Jakub 2:17-26). Boh mŕtvu vieru za spravodlivosť nikdy nepočíta. Pre ospravedlnenie z viery samotnej požaduje Boh takú vieru, ktorá poslúcha, ktorá vytrvá až do konca a prinesie ovocie (štvrtá pôda z podobienstva o pôdach – pozri Lukáš 8:15).

Aj v obetovaní Izáka sa Abraháмова viera zjavuje ako taká, z ktorej pramení jeho poslušnosť. Oba tieto atribúty v Abrahámovi boli spolu a pôsobili spolu. Abrahám išiel obetovať Izáka vo viere a v poslušnosti. Ale len samotné uverenie Bohu (nie uverenie plus poslušnosť)

bolo Abrahámovi pripočítané, priznané ako spravodlivosť. Pritom spasiteľná viera, viera vedúca k ospravedlneniu, nikdy neexistuje sama osebe, nie je izolovaná, ale vždy z nej pramení poslušnosť Bohu a donášanie ovocia Bohu. Preto sa takáto viera označuje aj ako *živá viera*. Je to viera vedúca k životu, na rozdiel od viery, ktorá nemá ovocie (skutky), od *mŕtvej viery*, o ktorej píše Jakub (Jakub 2:17 a 19).

Ospravedlnenie a jeho význam

Pri ospravedlnení je dokonale naplnená Božia spravodlivosť. Každý hriech a každá vina ospravedlneného sú potrestané trestom smrti – zástupne skrze Krista na kríži. Ospravedlnený sa stáva spravodlivým pripočítanou Kristovou spravodlivosťou, pričom Kristus túto spravodlivosť naplnil svojím životom pod zákonom zástupne za človeka, ktorý sa nikdy nemohol stať spravodlivým na základe vlastnej spravodlivosti. Boh ospravedľuje len tých, ktorí uverili a veria v Ježiša Krista, ospravedľuje ich v tom momente, kedy v Krista uverili osobnou živou spasiteľnou vierou.

Ospravedlnenie z ľudského pohľadu v súlade s Listom Rímskym môžeme charakterizovať aj slovami ako Boží čin odpustenia hriechov vinným ľuďom a následné prehlásenie ich za spravodlivých. Toto sa deje zdarma z Božej milosti, uverením v osobu a dielo Ježiša Krista, uverením v evanjelium. Nie na základe ľudských zásluh (skutkov), ale preto, že Pán Ježiš Kristus za nás zástupne zomrel a podľa Božej spravodlivosti zástupne za nás preliat svoju krv, ktorou nás vykúpil (Rímskym 3:23-26, 4:5-8, 5:18-19; pozri

aj Títovi 3:4-8). Je to Boh, ktorý ospravedľuje (Rímskym 8:33). Božie ospravedlnenie v Kristovi je počiatok nového vzťahu a života s Bohom.

Od momentu ospravedlnenia Boh s veriacimi zaobchádza na základe Kristových zásluh. Teda tak ako so spravodlivým Kristom. Nemalo by to byť nič prekvapujúce, pretože veriaci v evanjelium Ježiša Krista sú pod zmluvou, pod *Novou zmluvou*, ktorej prostredník je Ježiš Kristus (Židom 8:6-13, 9:15). Vzťah medzi nimi a Bohom je prostredníctvom Krista založený na zmluve. Veriaci sú ospravedlnení „v Kristovi“ (Galatským 2:17; 2. Korintským 5:21). Sú ospravedlnení, lebo v Kristovi sa stali spravodlivými, ako o tom píšeme aj vyššie.

Božia spravodlivosť je skutočne Božia a človek je do nej postavený, vťahnutý z Božej milosti. Je to pritom jednota Božej sudcovskej spravodlivosti a zároveň prejav jeho milosti. Boh ospravedľuje na základe Kristovej poslušnosti, smrti a jeho vzkriesenia (Rímskym 4:24-24). Pri ospravedlnení, ktoré je z milosti, ktoré si človek nijako nezaslúži, je naplnená Božia spravodlivosť, pretože ju naplnil Kristus ako Prostredník, ako Zástupca, ktorý ako druhý a posledný Adam reprezentuje všetkých, ktorí sú v ňom, čiže všetkých veriacich v evanjelium. V Kristovi sa všetci ospravedlnení stávajú Božou spravodlivosťou.

Sola fide a ospravedlnenie

Viera nie je skutok. Viera je presvedčenie o veciach, ktoré sa nevidia, a spoľahnutie sa (Židom 11:1,3 a 6; Rímskym 4:17-18, 20-22). Viera **príčinne podmieňuje** ospravedlnenie, pretože Boh „počíta uverenie (vieru) ako/za spravodlivosť“. Preto môžeme povedať

a aj hovoríme, že ospravedlnenie je „z viery“, „skrze vieru“, „vierou“ (Rímskym 1:17, 3:26, 3:30, 4:24, 5:1, 9:30; Galatským 2:16). Základ pre ospravedlnenie je Kristova spravodlivosť a Kristova zástupná obeť. To je základný kameň evanjelia a *sola fide*.

Ešte hlbšia úroveň zjavenej biblickej pravdy je tá, že aj táto samotná viera je darom od Boha. To je ešte väčší význam toho, že spasenie je z milosti. Nielen to, že ospravedlnenie je z viery samotnej bez zásluh, ale aj to, že uverenie, ktoré Boh pri ospravedlnení počíta za/ako spravodlivosť, je darom od neho, je Božia milosť. Toto je Božia milosť v celom jej rozmere. Viera nie je vecou všetkých (2. Tesalónickým 3:2), je podmienená vyvolením milosti (pozri publikáciu vyd. SOLAS „Zmluva zasľúbení“). Len ten, koho Otec pritiahne k Synovi, uverí (Ján 6:44, 6:65). Božia práca pritiahnutia k Synovi je súčasťou toho, ako Boh splodí duchovne mŕtveho človeka do života. Pritom uverenie je vecou človeka. Boh činí človeka zodpovedným za to, či evanjeliu Ježiša Krista uverí alebo neuverí. Boh bude s človekom konať podľa toho, či v Krista uveril alebo neuveril. Písmo toto Božie konanie nazýva „súd podľa evanjelia“ (Rímskym 2:16). Aj keď tieto dve pravdy – viera v Krista ako Boží dar na základe vyvolenia milosti na jednej strane a ľudská zodpovednosť uveriť v Krista na strane druhej – si naša ľudská logika nedokáže zosúladiť, obe platia, pretože obe zjavuje Božie slovo. Na strane človeka je potrebné, aby mal vieru v toho, *ktorý vzkriesil Ježiša Krista, nášho Pána, z mŕtvych, ktorý zomrel pre naše hriechy a vstal pre naše ospravedlnenie* (Rímskym 4:24-25). Toto jediné, totiž uverenie v Božie dielo,

ktoré Boh vykonal s nami prostredníctvom svojho milovaného Syna, ktorý prišiel na túto zem v ľudskom tele ako Ježiš Kristus z Nazareta (1. Korinským 15:3-4, 11), je potrebné zo strany človeka.

Výraz ospravedlnenie z viery a jeho synonymá

Ospravedlnenie človeka v tejto novozmluvnej dobe, ktorú teraz žijeme, sa deje spôsobom, ktorý je v Písme vyjadrený výrazmi typu ako: „ospravedlnený z viery“ (Rímskym 5:1), „ospravedlnený skrze vieru“ (Galatským 2:16; Efezským 2:8), čo by sa dalo synonymicky povedať aj ako „ospravedlnený prostredníctvom viery“, alebo aj výrazom „ospravedlnený vo viere“ (Židom 11:7).

Výraz spravodlivosť z viery a jeho synonymá

Keď sa v Písme hovorí o spravodlivosti tých, ktorí uverili v evanjelium milosti, používajú sa výrazy: „spravodlivosť vo viere“ (Židom 11:7), „spravodlivosť z viery“ (Rímskym 9:30, 10:6), „spravodlivosť skrze vieru“ (3:22), „počítanie viery za spravodlivosť“ (4:9), „spravodlivosť viery“ (4:13).

Písmo označuje ospravedlnených aj ako tých, „ktorí sú z viery Ježišovej“. Výraz (terminus technicus) „viera Ježišova“ alebo „viera Kristova“ (Rímskym 3:22, 3:26; Galatským 2:16, 3:22; Jakub 2:1; Zjavenie 14:12), ktorý je v druhom páde (genitív), neznamena Ježišovu vieru v zmysle, že Ježiš Kristus ňou veril, že to bola jeho viera, ale definuje, o akú vieru ide, teda že ide o *vieru človeka v Ježiša Krista*. Je to úplne zrejme aj z verša: „*Ale vediac, že sa človek neospravedľuje zo skutkov zákona, ale skrze vieru Ježiša Krista, aj my sme*

uverili v Krista Ježiša, aby sme boli ospravednení z viery Kristovej a nie zo skutkov zákona“ (Galatským 2:16). Táto viera je opísaná aj ako „viera v Pánu Ježišovi“ (Efezským 1:15), „viera v Kristu Ježišovi“ (Kolosenským 1:4; 1. Timoteovi 3:13; 2. Timoteovi 3:15).

Na všetky výrazy oboch skupín sa musíme dívať ako na frazeologické výrazy (frázy), idiomatické zvraty (idiómy). Chápať ich a vykladať ako celok, nie po jednotlivých slovách, inak by sme sa mohli minúť zmyslu, ktorý im pripisuje Písmo.

D. Prečo sa ospravednením vo viere toľko zaoberáme? Prečo túto otázku tak podrobne skúmame?

Predovšetkým preto, lebo iba keď správne uchopíme jednotlivé biblické pravdy, budeme aj celé Písmo správne chápať, vykladať a žiť ním. Tak to v plnosti platí aj o viere, a predovšetkým o nej, lebo viera patrí k podstate našej existencie⁵⁾. Rovnako to platí aj o našom *ospravednení vo viere* a o *našej spravodlivosti z viery*, v ktorej jedinej môžeme obstať pred Bohom a jeho spravodlivým súdom.

Viere sa, žiaľ, často prisudzujú vlastnosti, ktoré nemá. Je považovaná a bráná ako „tvorivá sila“, ktorá niečo zabezpečí, uskutoční a pod. *Aký je dôsledok tohto postoja?* Predovšetkým ten, že viera sa v tomto postoji stáva zásluhou, záslužným skutkom, a tým sa zahmlieva, zastiera a znehodnocuje skutočnosť, že sme spasení *jedine z milosti* (bez akýchkoľvek našich skutkov či zásluh – Rímskym 4:4-5). Ľuďom, ktorí to tak chápu, sa deje podobne to, čo sa dialo Galatským (pozri Galatským 5:4).

Výrazom „ospravedlnený vo viere“ a všetkými jeho synonymami je vyjadrená skutočnosť, že Boží ospravedľujúci výrok je nad nami vynesený, sme ospravednení až v momente nášho uverenia a vyznania viery v evanjelium. Pritom *viera* je nám *darom* od Boha. Až keď veríme v toho, ktorý *vzkriesil Ježiša, nášho Pána, z mŕtvych*, Boh nad nami vynesie právny, súdny výrok o našom ospravednení – až vtedy nás ospravedlní. Všetky výrazy tejto skupiny obsahovo znamenajú jedno a to isté, sú si rovnocenné, sú synonymné. Podobne je to aj s výrazmi druhej skupiny.

Ak by viera bola na akýkoľvek spôsob *zásluha* alebo *skutok*, potom by nutne toto isté platilo aj o *našej pripočítanej spravodlivosti*. Spravodlivosť by v takomto prípade nebola darom (Rímskym 5:17), ale mzdou. V konečnom dôsledky by potom ani spasenie nebolo darom, ale mzdou. Nebolo by z milosti, ale zo skutkov (za zásluhy), čo je v priamom protirečení (rozpore) s Písmom, ktoré učí, že sme spasení z milosti a nie zo skutkov, a že spasenie je Boží dar: „*Lebo ste milosťou spasení skrze vieru, a to nie zo seba, je to dar Boží, nie zo skutkov, aby sa niekto nechválil!*“ (Efezským 2:8-9).

Držať takýto postoj o svojej viere, ako o zásluhe, znamená riziko vypadnutia z milosti podobne, ako sa to udialo Galatským: „*Odlúčení ste od Krista, ktorí sa ospravedľujete zákonom [skutkami], vypadli ste z milosti!*“ (5:4). A to by malo byť vážnym mementom pre nás všetkých, ktorí život v posvätení chceme žiť v milosti.

E. Reformácia a *sola fide*

Rímskokatolícka cirkev počas storočí prostredníctvom tradície zaviedla (prijala) také dogmatické učenia (dogmy), ktoré postupne narušili a zničili samotné evanjelium o spasení z viery samotnej prostredníctvom dokončeného vykupiteľského diela samotného Krista⁶⁾. Pridala dodatočné podmienky pre spasenie človeka – skutky ako zásluhy, sviatosti ako prostriedky pre spásu, medziprostredníkov, sviatostné kňazstvo, cirkev, ktorá sa podieľa na spáse, pričom z dokončenej a dostatočnej Kristovej vykupiteľskej obete spravila obeť, ktorú je potrebné opakovať za spoluúčasti či so spoluprácou cirkvi a kňazov. Zo spásy, ktorá je čisto a výhradne Božím dielom, ktoré človek prijíma samotnou vierou,

spravila dielo, ktoré je spoluprácou medzi človekom a Bohom, ktoré je navyše sprostredkované (katolíckou) cirkvou. Bola to práve reformácia, ktorá v dejinách prinavrátila evanjelium a spásu zo samotnej viery – priniesla princíp *sola fide*. Bol to Martin Luther, ktorý radikálne odmietol, že by odpustky mohli zachrániť človeka. Odmietol, že by sa ľudské zásluhy ako také spolupodieľali na spáse človeka. Prinavrátil ľudstvu pravdu o tom, že len skutočné úprimné pokánie človeka a samotná viera v Krista ako Spasiteľa (Rímskym 1:17) môže zachrániť ľudskú dušu pre večnosť. Vyviedol na svetlo sveta katolíckou cirkvou zapretú pravdu o ospravedlnení z viery samotnej – *sola fide*.

F. Záverečné zhrnutie o spravodlivosti a ospravedlnení jedine z viery

Záverom môžeme zhrnúť, že:

Spravodlivosť je jeden z atribútov samotného Boha. Boh je spravodlivý a dokazuje (zjavuje) svoju spravodlivosť. Boh je spravodlivý a spravodlivosť mu je vlastná (Rímskym 3:23-28). Boh spravodlivosť Ježiša Krista – svojho milovaného Syna, z milosti pripočítava tým, ktorí veria v jeho zaslúbenia, ktorí sa na neho spoliehajú, ktorí ho milujú, ktorí uverili v evanjelium Ježiša Krista a vo všetko to, čo je v ňom obsiahnuté a čo je ním oznamované. Pre uverenie v toho, ktorý *vzkriesil nášho Pána z mŕtvych* (Rímskym 4:24), pre tento postoj k Bohu a evanjeliu sme Bohom ospravedlnení a je nám pripočítaná Kristova spravodlivosť (Rímskym 5:17). Stali

sme sa spravodliví pripočítanou spravodlivosťou Ježiša Krista, ktorú nám pripočítava Boh a v ktorej, a iba v nej, pred ním môžeme stáť a obstať ako jeho vykúpené stvorenie a milované deti.

Ospravedlnenie je právny výrok, ktorým spravodlivý Boh zbavuje hriešneho človeka obvinenia a vyhlasuje ho za spravodlivého. Aby bolo ospravedlnenie možné, musel Boží Syn prísť na túto zem v tele ako Syn človeka, ako Spasiteľ, musel sa narodiť pod zákon, zákon celý naplniť, musel priniesť zástupnú obeť za hriech a stať sa druhým a posledným Adamom. Aby bolo ospravedlnenie možné, musel nás Boh stotožniť s Kristom v jeho smrti na kríži a v jeho zmŕtvychvstaní.

Kristova zástupná obeť na kríži, Kristovo naplnenie zákona, vzkriesenie Krista z mŕtvych, naše stotožnenie s Kristom v jeho smrti a vo vzkriesení, to všetko je Božím dielom bez našej účasti alebo spolupráce. Avšak naše uverenie v zmysle spoľahnutia sa na toto dokončené Božie dielo je jediná vec, ktorú Boh od nás požaduje, aby sme boli ospravedlnení a spasení. Božie slovo však zjavuje ešte hlbšiu pravdu, a to, že aj tú vieru, ktorú Boh od nás požaduje, nám on sám dáva ak dar. To je milosť v celej jej úplnosti, a preto celé dielo spásy je výhradne len z milosti (*sola gratia*). Toto je biblická súvislosť (*sola scriptura*) medzi princípmi *sola fide* a *sola gratia*.

Viera je dar od Boha. Len čo je nám však viera Bohom darovaná, stáva sa našou, sme to my, ktorí ňou veríme, a Boh podľa nej s nami koná. Celá spása je Hospodinovým dielom, konkrétne to, že sme s Kristom zomreli a s ním sme spolu aj vstali, že nám Boh pripočítava spravodlivosť z viery, Kristovu spravodlivosť, že naše hriechy započítal Kristovi, ktorý za ne zástupne zomrel, že náš starý človek je ukrižovaný, že je zmarené telo hriechu, že sme dostali od Boha darovaného Svätého Ducha, ktorým sme zapečatení ku dňu vykúpenia (vykúpenia tela), že sme každý Božie dieťa, že sme novým stvorením, že máme obrezané srdce Kristovou obriezku, že viac nechodíme podľa tela, ale podľa Ducha, atď.

Ospravedlnenie je z viery – a iba z viery samotnej, ale v tomto výroku sa vždy musí rozumieť a vidieť celý balík všetkých udalostí, ktoré ospravedlneniu predchádzali. Musíme v ňom vidieť tiež to, že skutky pre ospravedlnenie z viery

sú vylúčené, a to aj tie, ktoré sú ovocím viery. Nie je možné z neho niečo ubrať a nie je možné k nemu niečo pridať. K viere potrebnej na ospravedlnenie nie je možné pridať ani skutky, ani zásluhy, ani sviatosti či akékoľvek obrady. Ospravedlnenie je Boží súdny výrok, ktorým sa ospravedlnený stáva pred Bohom raz a navždy a dostatočne a dokonale spravodlivým. Ospravedlnenie nie je proces, ako to učí katolícka cirkev, ktorá tvrdí, že ospravedlnenie (ospravodlivenie – v ich terminológii) sa postupne „prelieva“ z Krista do človeka, pričom v tomto procese zohráva nezastupiteľnú úlohu (katolícka) cirkev, kňazi a sviatosti. Tento proces sa pritom môže skončiť aj neúspechom, zatratením, a tak či tak sa musí ešte zavŕšiť v očistci, pretože spravodlivosť získaná procesom ospravodlivenia pre bežných (katolíckych) veriacich neprinesie dostatočnú či úplnú spravodlivosť pred Bohom, tento nedostatok sa musí „doriešiť“ v očistci a zádušnými omšami.⁶⁾ Tieto bezbožné bludy napravila až reformácia a reformačný princíp *sola fide* – ospravedlnenie z viery samotnej.

Týmto výrokom (*ospravedlnenie z viery*) je *podčiarknutá* a *zdôraznená* udalosť nášho uverenia, čím sa súčasne aj naplňa Písmo v zmysle verša Židom 11:6. Uverenie na našej strane je súčasne *potvrdenie a spečatenie* Božieho svedectva, ktoré Boh *vysvedčil o svojom Synovi* (1. Jánov 5:9). Uverením človek *prehlasuje za pravdivé* udalosti, ktoré uvereniu v súvislosti s ospravedlnením predchádzali a ktoré všetky sú dielom Boha s nami skrze Ježiša Krista z Nazareta, len jeho a len v ňom. Naše uverenie je súčasne aj prehlásenie o tom, že Boh

je pravdivý a spravodlivý a že tým, ktorí ho snažne hľadajú, je odplatiteľom (11:6).

Zhrňujúci výraz *ospravedlnený z viery* poukazuje aj na predmet a obsah spasiteľnej viery. Predmetom tejto viery je ten, ktorý *vzkriesil Ježiša, nášho*

Pána, z mŕtvych (Rímskym 4:24), a to je *Boh a Otec nášho Pána Ježiša Krista* (Kolosenským 1:3). Jej obsahom je osoba a dielo Božieho Syna, ktorý na túto zem prišiel v tele ako Ježiš Kristus z Nazareta.

A nie je to napísané iba pre neho [Abraháma], že sa mu počítalo, ale aj pre nás, ktorým sa má počítat', nám veriacim na toho, ktorý vzkriesil Ježiša, nášho Pána, z mŕtvych, ktorý bol vydaný pre naše hriechy a vstal z mŕtvych pre naše ospravedlnenie.

Rímskym 4:23-25

Drahoslav Vajda

Zdroje

- 1) Pozri aj články v *Solas* číslo 36, jeseň 2017: *Pestún vedúci ku Kristovi*, str. 15, a *Ospravedlnenie a spasenie „zo skutkov“ v Rímskym 2*, str. 36.
- 2) Písmo pozná iba dve vzkriesenia: *prvé vzkriesenie* a s tým spojený súd pred súdnou stolicou Kristovou (2. Korintským 5:10) a *druhé vzkriesenie* a s tým spojený súd pred veľkým bielym trónom (Zjavenie 20:11-12).
- 3) Pozri publikáciu „Zmluva zaslúbení“, vyd. SOLAS, Žilina, marec 2017, ISBN 978-80-971486-1-4
- 4) Pozri článok *Solus Christus (Jedine Kristus)*, *Solas* číslo 37, zima 2017, str. 4-20.
- 5) Pozri článok „Učenie o viere“, *Solas* číslo 25, zima 2014, str. 27-30.
- 6) Pozri „Katechizmus katolíckej cirkvi“, <http://www.katechizmus.sk/>

Luther, sola fide a otázka krstu

Krst detí

Reformácia ako historický proces

Význam reformného úsilia, diela a služby Martina Luthera je obrovský a ďalekosiahly. Princípy *sola scriptura* a *sola fide*, ktoré spolu s ostatnými reformátormi nanovo postavil, predstavujú fundament celého protestantského hnutia až dodnes. Medzi jeho najväčšie zásluhy patrí obnovenie doktríny *ospravedlnenia zo samotnej viery*. Tomuto veľkému reformátorovi sme za veľa vďační. Za pravdu bol ochotný položiť aj svoj život, súc verný svojmu svedomiu viery. Avšak aj o Martinovi Lutherovi platí, že reformačné úsilie nedotiahol do úspešného konca. Nepodarilo sa mu úspešne zreformovať učenie o sviatostiach – o Večeri Pánovej a najmä o krste. Aký to malo dopad na protestantské hnutie a na samotný princíp *sola fide*, je predmetom tohto článku.

Luther a sola fide

Lutherovo chápanie ospravedlnenia z viery ako započítania spravodlivosti tvorí základ protestantizmu. Jeho chápanie sa samozrejme premietlo aj do

Augsburského vyznania^{A)} a tvorí základ, na ktorom stoja spolu s ostatnými protestantskými cirkvami aj luteránske cirkvi. Augsburské vyznanie (ďalej pod skratkou AV) učí o ospravedlnení

nasledovné (článok 4): „Ďalej učíme, že odpustenie hriechov a spravodlivosť pred Bohom nemôžeme dosiahnuť vlastnými zásluhami, skutkami a zadosťučinením. Odpustenie hriechov dostávame a pred Bohom sme ospravedlnení len z milosti pre Krista vierou, keď veríme, že Kristus trpel za nás a že pre Neho nám hriech bude odpustený, spravodlivosť a večný život budú nám darované. Boh chce túto vieru uznať za spravodlivosť, ktorá platí pred Ním, a započítať ju – ako hovorí Pavel v 3. a 4. kapitole Listu Rímskym.“ V článku o ospravedlnení síce nie je použitý výraz „jedine vierou“ (*sola fide*), je použitý výraz „vierou“, avšak výraz „jedine vierou“ (*sola fide*) je použitý v súvislosti so spasením a ospravedlnením v stati o novej poslušnosti (článok 6 AV), čiže o tom, ako spasený veriaci žije nový život: „Tak Boh ustanovil, že spasený je ten, kto verí v Krista, a že odpustenie hriechov nemá zo skutkov, ale *jedine vierou* bez vlastnej zásluhy.“

Princíp *sola fide* (jedine vierou) je jasne vyjadrený aj v článku 20 AV, ktorý hovorí o vzťahu viery a dobrých skutkov: „Naše skutky nás nemôžu zmieriť s Bohom a získať nám milosť, ale oboje sa deje jedine vierou – keď totiž veríme, že pre Krista sa nám odpúšťajú hriechy; jedine On je prostredníkom, aby zmieril Otca. Kto to chce dosiahnuť vlastným konaním a tým by si chcel zaslúžiť milosť, ten pohrda Kristom a hľadá vlastnú cestu k Bohu, čo odporuje evanjeliu.“ Toto je najväčší prínos Luthera do reformačného úsilia! Luther jasne a nekompromisne zreformoval pohľad na ľudské zásluhy, pohľad na stav človeka pred znovu-

zrozením (článok 18 AV o slobodnej vôli) a učenie o vzťahu medzi vierou a skutkami (článok 20 AV).

Luther a otázka krstu

Lutherovo chápanie účelu a úlohy krstu sa tiež premietlo do Augsburského vyznania a formuje vieru a prax luteránskych cirkví dodnes. Augsburské vyznanie učí o krste nasledovne. V stati o dedičnom hriechu (článok 2 AV) sa píše: „Taktiež učíme, že toto vrodené zlo, tento dedičný hriech je naozaj hriech a zatracuje všetkých, narodených pod večným Božím hnevom, ak nie sú *znovuzrodení krstom* a Duchom Svätým.“ Znovuzrodenie je podľa AV *skrze krst a Svätého Ducha*. Preto je chápanie krstu v tomto vierovyznaní kľúčové.

Lutherovo, ako aj luteránske chápanie úlohy sviatostí je zjavné aj z článku AV o cirkvi (článok 7): „Taktiež učíme, že vždy musí zostať jedna, svätá, kresťanská cirkev. Ona je zhromaždením všetkých veriacich, ktorým sa evanjelium čistotne káže a *sväté sviatosti podľa evanjelia prisluhujú*.“ O tom, že sviatosti sú „účinné“, teda majú na cirkev účinok, učí článok 8 AV.

O krste ako o sviatosti učí AV nasledovne (článok 9): „O krste učíme, že je potrebný a že v *ňom sa ponúka milosť*. Treba krstiť aj deti, ktoré sa krstom odovzdávajú Bohu a Boh ich prijíma. Preto zavrhuje novokrstencov¹, ktorí učia, že krst detí nie je správny.“

V článku 12 AV o pokání sa píše: „O pokání učíme, že tí, ktorí *po krste* zhrešili a kedykoľvek sa budú kajat, dosahujú odpustenie hriechov a cirkev im nemá odmietnuť rozhrešenie.“ Tým, že pokánie a odpustenie je tu vzťahnuté

na obdobie po krste, je naznačené, že krst zohráva v spasení nejakú úlohu.

Najviac sa však o úlohe sviatosťi v luteránskom chápaní dozvedáme z článku 13 AV, ktorý o sviatosťiach učí takto: „O používaní sviatosťi učíme, že sviatosťi nie sú ustanovené len preto, aby boli znameniami, podľa ktorých možno kresťanov navonok poznať, ale že sú znameniami a svedectvom Božskej vôle voči nám. Nimi sa má vzbudiť a posilňovať naša viera. Preto aj *vyžadujú vieru* a vtedy sa správne používajú, keď ich s vierou prijímame a keď sa nimi viera posilňuje.“ Zdanlivo je chápanie sviatosťi v súlade s princípom *sola fide*, pretože o sviatosťiach Luther a luteranizmus učí, že sú pre veriaceho účinné len vtedy, keď má vieru. Tento súlad je však len zdanlivý, pretože princíp „z viery samotnej“ sa v podstate nahrádza princípom „z viery skrze sviatosťi“ (ako sme o tom písali v predchádzajúcom článku o Lutherovom chápaní oltárnej sviatosťi, pozri^{B)}).

Zatiaľ čo v prípade Večere Pánovej ako sviatosťi je v luteranizme napätie medzi *sola fide* a chápaním a praktizovaním tejto sviatosťi, v prípade krstu detí už ide o viac ako napätie, ide o priamy konflikt (rozpor). V luteranizme je krst dieťaťa chápaný tak, že *dieťa v krste dostáva vieru*²⁾. Toto je v priamom rozpore s tým, čo samotný luteranizmus učí o sviatosťiach, totiž, že sú účinné len ak je u príjemcu sviatosťi prítomná viera – je to vnútorný rozpor samotného vierovyznania (symbolických kníh^{C)}). Nižšie toto závažné tvrdenie zdokladujeme citátmi zo symbolických kníh. Symbolické knihy v luteranizme nemajú rovnakú autoritu ako Písmo. Luteranizmus priniesol a drží princíp *sola scriptura*. V luteranizme sa však tvrdí a verí, že symbolické knihy predstavujú jediný správny výklad Písma. Preto z nich citujeme.

Krst detí je v luteranizme kameň úrazu, na ktorom sa láme princíp *sola fide*. Ak krst dieťaťa má u dieťaťa vzbudiť vieru a ponúknuť mu milosť, potom má krst spasiteľnú úlohu rovnako alebo podobne, ako je to v chápaní tejto sviatosťi v katolicizme (v rímskokatolíckom aj gréckokatolíckom učení a praxi). Spasiteľný krst je ale v príkrom rozpore s princípom *sola fide*. Krst dieťaťa je v luteranizme účinný *vykonaním úkonu* („*ex opere operato*“). V luteranizme je princíp „skrze vieru“ v konečnom dôsledku nahradený princípom „skrze krst dieťaťa“.

To, že krst má mať v luteranizme spasiteľný účinok, je zrejme aj z Malého Lutherovho katechizmu. Krstu je pripisovaná *moc znovuzrodenia* (odsek „tretie“ v článku o sviatosťi krstu): „Ako môže voda pôsobiť také veľké veci? Voda to iste nepôsobí, ale slovo Božie, ktoré je s vodou a pri vode, a viera, ktorá takémuto slovu Božiemu, vode pridanému, verí. Lebo voda bez slova Božieho je obyčajná voda a nie krst, ale so slovom Božím spojená je krst; to je *spásonosná voda života a kúpeľ znovuzrodenia* v Duchu Svätom, ako hovorí Sv. Pavel k Títovi v 3. kapitole (5-7): Podľa svojho milosrdenstva spasil nás, a to kúpeľom znovuzrodenia a obnovením skrze Ducha Svätého, ktorého vylial na nás hojne skrze Ježiša Krista, nášho Spasiteľa, aby ospravedlnení Jeho milosťou stali sme sa dedičmi podľa nádeje večného života. To je iste pravda!“ Zatiaľ čo pri

dospelom človeku sa povie, že účinnosť tejto sviatosti je podmienená vierou príjemcu tejto sviatosti³⁾, v prípade dieťaťa (nemluvňata) to nejde, lebo samo ešte nedokáže uveriť. Luteranizmus preto v prípade dieťaťa otočí dole hlavou a hore nohami podmienku/príčinu a dôsledok. Zrazu, namiesto toho, aby vierou bola podmienená účinnosť sviatosti, samotná sviatosť vieru udeľuje! Luteranizmus pripisuje krstu dieťaťa nielen moc znovuzrodiť, ale aj *schopnosť dať vieru*. Toto je však v rozpore s princípom *sola fide*. Je to dokonca v rozpore so samotným evanjeliom milosti. Je to *spasenie skrze krst*, nie spasenie skrze vieru.

Podobne ako Luther chápal Kristovu moc prítomnú v sviatosti svätej Večere tak, že v podobe chleba a vína je prítomné Kristovo telo a krv, chápal aj moc vody pri krste – totiž že to nie je obyčajná voda, ale že do tejto vody vkladá sám Boh svoju silu a moc – preto to nie je obyčajná prirodzená voda, „ale Božská, nebeská a spasiteľná voda“⁴⁾. Božia sila a moc je do vody údajne vložená vďaka tomu, že je s ňou spojené slovo Božie⁵⁾. Luteránsky krst je chápaný ako sviatosť práve vďaka tomu, že voda pri krste je nerozlučne spojená s Božím slovom. Vo Veľkom Lutherovom katechizme je výslovne (explicitne) definovaná spasiteľná funkcia a moc krstu⁶⁾: „Moc, dielo, úžitok, ovocie a cieľ krstu je *spasenie*. Ved' nekrstíme preto, aby niekto bol kniežaťom, ale aby — podľa slov — bol spasený. A dobre vieme, že byť spasený znamená byť oslobodený od hriechu, smrti, diabla a prísť do Kristovho kráľovstva a s Ním večne žiť.“ Krst sa tu nazýva⁷⁾ „kúpeľom znovuzrodenia“, odvolávajúci sa na list Títovi 3:5.

Tak, ako Luther (a luteranizmus) nesprávne pochopil a nesprávne vložil Kristove slová „toto je moje telo“, a namiesto symbolického, zástupného (reprezentatívneho) chápania to poňal doslovne, čo ho viedlo k učeniu, že v Pamiatke Pánovej je Kristus skutočne prítomný v podobe chleba a vína, tak isto Luther (a luteranizmus) nesprávne pochopil Písmo v otázke „kúpeľa opätného splodenia a obnovenia Svätého Ducha“. Zatiaľ čo Písmo tým mieni „znovuzrodenie cez darovanie Ducha skrze vieru samotnú“ (Galatským 3:2, 3:5 a 3:14), čo je dokonale v súlade s princípom *sola fide*, Luther tento kúpeľ stotožnil s krstom, dokonca s krstom nemluvniat. Písmo však zreteľne a jasne učí, že znovuzrodenie sme len ak máme Svätého Ducha (Rímskym 8:9), a že Svätého Ducha dostávame skrze vieru, z viery (Galatským 3:2, 3:5 a 3:14) – *sola fide*. Dostanie Svätého Ducha od Boha je „z viery“ či „skrze vieru“ práve tak, ako ospravednenie je z viery či skrze vieru, či vierou – *sola fide*. Svätého Ducha nedostávame skrze krst ponorením.

Ani Luther, ani Augsburgské vyznanie v tom však rozpor nevidia, ich chápanie je, že všetko je to skrze vieru samotnú. Princíp *sola fide* tu podržia náhľadom, že nejakým spôsobom má slovo Božie pôsobiť pri krste a v krste tak, že zrodí vieru v srdci novorodeniaka. Vo Veľkom Lutherovom katechizme je to vyjadrené takto: „Na tvrdenie našich mudrlantov, nových blúznicov (*pozn. autora*: tým sa myslia anabaptisti), že len viera dáva spasenie a že skutok a zovňajšia vec nič neprospeje, odpovedáme, že samozrejme v nás pôsobí iba viera, ako o tom ešte

v ďalšom počujeme. Ale slepí vodcovia nechcú vidieť, že viera musí mať niečo, v čo verí, čo je, o čo sa môže oprieť, na čom stojí a stavia. A tak tu sa viaže viera na vodu a verí, že je to *krst, v ktorom je číra spása a život*, nie pre vodu, ako sme už dostatočne povedali, ale že *je spojená s Božím slovom a ustanovením* a že len na nej spočíva Božie meno. Ak tomuto verím, verím samému Bohu, pretože On vštepil a vložil doň svoje slovo a dal nám túto zovňajšiu vec, z ktorej môžeme dostať taký poklad.“ Jednoducho prerozprávané, voda pri krste je nosič Božieho slova a Božej spasiteľnej moci, teda nosič samotného spasenia a znovuzrodenia.

Len na okraj ešte spomeňme, že Písmo o viere učí, že je presvedčným o veciach, ktoré sa nevidia, zatiaľ čo Augsburské vyznanie sa v horúčkovitej snahe o obranu znovuzrodenia krstom neváha vyjadriť v tom zmysle, že viera sa (parafrázujem) „potrebuje chytiť niečoho viditeľného, o čo sa môže oprieť“, teda inak povedané, kotvou mojej duše a zdrojom mojej istoty by malo byť rozpomenúť sa a spoľahnúť sa na to, že som bol ako dieťa pokrstený, pretože, podľa AV, „viera sa viaže na vodu“, a „viera verí, že je to *krst, v ktorom je číra spása a život*“.

Schéma je nasledovná: „viera sa viaže na vodu“, táto viera „verí, že je to *krst, v ktorom je* (vďaka Božiemu slovu a ustanoveniu) *číra spása a život*“. Toto je plne vysvetlený a odhalený luteránsky princíp *sola fide*. Takáto koncepcia je však nebiblická. Ustanovenie krstu je ustanovené pre tých, ktorí evanjeliu (osobne, spasiteľne) uverili, a nie na to, aby ľudia (a nadovšetko nemluvniatka)

krstom prijali vieru, spásu a znovuzrodenie.

Krst dieťaťa nie je jeho osobným rozhodnutím či jeho osobnou aktivitou. Je to aktivita rodičov a krstiaceho. Spasenie sa nedá sprostredkovať. Písmo učí, že viera je z počutia Božieho slova. Je to počutie evanjelia s porozumením a následným osobným hlbokým spoľahnutím sa na Božie vykúpenie v Kristovi. „Počutie Božieho slova“ nie je nejaké tajuplné Božie pôsobenie cez vodu pri krste a v krste dieťaťa. Osobná viera v srdci novorodeniatka získaná cez krst je nebiblický koncept. To je jadro problému a zásadný rozpor so *sola fide*. To je zvod luteranizmu.

Zaseknutá reformácia

Luther správne zreformoval otázku spasenia a ospravedlnenia z viery, avšak nedotiahol do úspešného konca otázku zreformovania sviatostí. Otázku sviatosti Večere Pánovej zreformoval len čiastočne (pozri článok *Zwingli a Luther v otázke chápania omše*^{B)}). Jeho reformné úsilie ohľadom sviatosti Večere Pánovej ostalo zaseknuté v tom, že ponechal učenie a prax, podľa ktorých veriaci v tejto sviatosti prijíma Krista (jeho telo a krv) v podobe chleba a vína. Článok 10 AV učí o sviatosti svätej Večere: „O Večeri Pánovej učíme, že pravé telo a pravá krv Kristova sú skutočne prítomné v podobe chleba a vína pri Večeri Pánovej a tam sa prisluhujú a prijímajú. Preto zavrhuje tomu odporujúce učenie.“ Týmto spôsobom je tejto sviatosti ponechaná určitá úloha v tom, ako vchádza odpustenie hriechov a spasenie (o ktorých Luther aj AV učia, že sú len z viery samotnej) do života

veriaceho.

So sviatosťou krstu Lutherovo reformačné úsilie pohlo ešte oveľa menej. Augsburgské vyznanie učí (článok 9), že v krste sa ponúka milosť a že krstené majú byť aj deti. V luteranizme má krst dietok spasiteľnú moc, krstom sa získava znovuzrodenie. Toto však predstavuje priamy rozpor s princípom *sola fide*. Ak sa v krste ponúka milosť a ak spasenie a odpustenie hriechov je z milosti skrze vieru samotnú, ako potom môžu obe tvrdenia platiť v prípade dieťaťa (nemluvňaťa), ktoré samo ešte nemôže mať osobnú vieru? Tento konflikt medzi princípom *sola fide* a chápaním úlohy sviatosti krstu ostal v luteranizme nevyriešený od čias Luthera až podnes. Lutherovo reformačné úsilie v tejto otázke ostalo zaseknuté a v luteránskych cirkvách zostáva zaseknutým až dodnes. Má to aj vážne dôsledky.

Lutherovo učenie a súčasný moderálny luteranizmus (opierajúci sa o výklad Písma na základe symbolických kníh (Kniha svornosti, Concordia)¹⁾ sú vnútorne hlboko rozporuplné (protirečiace). Na jednej strane luteranizmus stojí na princípe *sola fide*, teda na ospravedlnení aj spasení zo samotnej viery, čo je absolútne kľúčovým jadrom celého protestantizmu (a samotného evanjelia), na druhej strane luteranizmus nedotiahol do úspešného konca reformné úsilie v učení o sviatostiach. Táto nedokončená reformácia chápania účelu a úlohy sviatostí je pre luteranizmus deštruktívna. Aby sa zachoval princíp *sola fide*, učí luteranizmus princíp, že sviatosti sú účinné len vtedy, ak ich prijímanie je spojené s vierou človeka, ktorý sviatosti prijíma. Luther (a lute-

ranizmus) odmietol katolícky princíp „*ex opere operato*“ týkajúci sa funkcie sviatostí – že sviatosti sú účinné „vykonaním úkonu“.

Samotný tento svoj princíp, že sviatosti sú účinné len ak sú podmienené vierou, však luteranizmus podkopáva a likviduje akonáhle príde na otázku krstu detí („dietok“, nemluvniat). Tu sa výklad diametrálne otáča a zrazu v krste získava dieťa – bez ohľadu na to, či vieru má alebo nemá²⁾ – vieru samotnú, ospravedlnenie, znovuzrodenie, odpustenie hriechov, svätosť, spasenie, stotožnenie s Kristom. Luther (a luteranizmus) pripisujú krstu detí takú objektívnu realitu, že krst vlastne opätovne naberať povahu „*ex opere operato*“. Tento vnútorný rozpor sa v luteranizme nedá vyriešiť nijako inak, než dotiahnutím zrefomovania pohľadu na sviatosti do úspešného konca tak, ako to v otázke Večere Pánovej urobil Zwingli a ako to v otázke krstu detí (a vôbec v pohľade na krst) urobili anabaptisti (baptisti), o ktorých sa Luther vyjadroval neuveriteľne hrubo a hanlivo³⁾.

Dôsledky pre súčasnosť

Prvým z dôsledkov je, že chápanie sviatosti krstu a sviatosti svätej Večere v luteránskych cirkvách predstavuje veľké riziko pre cirkevníkov v tom zmysle, že ťažisko ich viery sa môže posunúť zo samotného Krista (*solus Christus*) smerom k samotným týmto dvom sviatostiam (krst a omša). Toto predstavuje veľké riziko falošného ubezpečenia o spasení.

Blízkosť luteránskeho chápania krstu s katolíckym chápaním viedla v súčasnosti k tomu, že katolíci a luteráni si navzájom uznávajú krst⁴⁾. Uznávanie si

krstu medzi ECAV a RKC (vrátane grécko-katolíckej cirkvi) v súčasnosti je dôkazom, že chápanie a praktizovanie krstu je vo svojej podstate v luteranizme a v katolicizme rovnaké. Zostalo nezreformované dodnes a potrebuje reformáciu.

Záver

Je na škodu, že Luther odmietol Zwingliho porozumenie, že Kristus nie je v Pamiatke (Večeri) Pánovej prítomný v podobe chleba a vína. Dôsledky tohto odmietnutia sú prítomné dodnes. Je na ešte väčšiu škodu, že Luther odmietol porozumenie o krste, ktoré prišlo s anabaptistami, ktorí odmietali spasiteľnú úlohu krstu a krst detí ako taký. Dôsledky sú nielen prítomné až dodnes, ale aj veľmi závažné.

Opäť z toho získavame nesmiernu cennú lekciu: reformácia je historický proces, ktorý neprebehol všade a u všetkých naraz. Napreduje postupne. Reformačný proces nie je ukončený ani dnes. Zásada „cirkev reformovaná a stále sa reformujúca“ je živá a je potrebné uplatniť ju aj dnes. V luteránskych cirkvách Augsburgského vyznania ostala reformácia nedokončená a zaseknutá v otázkach sviatostí Večere Pánovej a krstu. Hlavne sviatosť krstu predstavuje v AV zásadný vieroučný aj praktický problém, pretože sa jej pripisuje spasiteľná úloha, čo je v rozpore s princípom *sola fide* ale hlavne v rozpore so samotným evanjeliom Ježiša Krista.

Peter Vajda

Poznámky:

- 1) Poznámka článku 9 AV: „Novokrstení (anabaptisti) učili, že kto bol v detstve pokrstený, musí sa potom v dospelosti po obrátení znova dať pokrstiť.“
- 2) V snahe udržať jednotu protestantskej reformácie Luther ostro vystupoval proti anabaptistom. Na prelome rokov 1527 a 1528 napísal pojednanie o opätovnom pokrstení sa (dospelého po uverení evanjeliu). V tomto pojednaní, v ktorom vyzdvihuje účinnosť krstu, predstavuje kľúčový prvok v jeho obrane krstu detí tvrdenie, že krst má moc vypôsobiť (vytvoriť) v dieťati vieru⁶⁾.
- 3) Vo Veľkom katechizme⁶⁾ je jasne účinnosť krstu ako sviatosti podmienená vierou krsteného: „Bez viery krst nič neosoží“ a „Ved' tým, že si sa dal poliať vodou, neprijal si ešte a nezachoval krst tak, aby si mal z neho úžitok. Vtedy ti bude na úžitok, keď sa dáš pokrstiť s úmyslom vyplniť Boží rozkaz a ustanovenie a v Božom mene prijať vo vode zaslúbené spasenie. Toto však nevykonáš rukou ani telom, ale musíš veriť srdcom.“ Toto ale môže fungovať len u dospelých. Preto je krstu dieťat venovaný samostatný prístup a samostatný odsek. Samotný Veľký katechizmus nastoľuje otázku: „...totiž či dieťaty tiež veria a či je ich krst správny?“ Len čo prichádza na otázku krstu detí, na scénu vstupuje zásadné vnútorné protirečenie Veľkého Lutherovho katechizmu – zrazu viera nie je vôbec potrebná na to, aby bol krst ako sviatosť účinný, pretože viera je darovaná samotným krstom, čo je v priamom a príkrom rozpore s tým, čo tento katechizmus učí o sviatosti krstu o jednu stranu skôr. „Ďalej tvrdíme, že nekladíme dôraz na to, či pokrstený verí alebo nie, lebo tým sa krst nestáva pravým. Ale všetko spočíva na Božom slove a prikázaní. Pravda, toto je trochu ostré, úplne však súhlasí s tým, čo som

povedal, že krst nie je nič iné, iba voda a Božie slovo pri nej a s ňou, to je, keď je slovo pri vode, je krst pravý, i keď k tomu nepristúpi viera; lebo moja viera nerobí krst, ale ho prijíma. A tak krst nie je nepravým preto, že ho nesprávne prijímajú alebo zneužívajú, lebo nespočíva — ako som povedal — na našej viere, ale na slove.“ A čo sa stalo s učením luteranizmu, postavenom na princípe *sola fide*, kde účinnosť oboch sviatostí bola podmienená vierou a takto sa *zdanlivo* držal princíp *sola fide*? Princíp *sola fide* sa kompletne stratil, zmizol, vstupom do článku pojednávajúcim o krste detí. Túžba zachovať spasiteľný krst detí sa stala príčinou úplnej straty princípu *sola fide*.

- 4) V roku 2001 (4. júna v Bratislave) podpísala ECAV na Slovensku s Rímskokatolíckou a Gréckokatolíckou cirkvou dohodu o vzájomnom uznávaní si krstu. K podpisu takejto dohody došlo aj v iných krajinách (napríklad Nemecko, Poľsko, ČR, ...). Text dohody^{F)} sa dá nájsť medzi ekumenickými dokumentami.

Zdroje:

- A) Augsburské vyznanie: http://www.ecavza.sk/wp-content/uploads/2015/09/Augsburske_vyznanie.pdf
 B) *Zwingli a Luther v otázke chápania omše*, Solas číslo 40, jeseň 2018, str. 6-17
 C) Symbolické knihy sú vieroučné knihy luteranizmu. Súhrnne sú označované aj ako Kniha svornosti, ktorá bola vydaná v roku 1580, ako kánon „symbolických kníh“. O vzťahu autority Písma a vierovyznania platí v luteranizme nasledovné (www.ecav.sk/?p=info/INFchar/ECAVnaSK): „vychádzame z Písma svätého – Biblie ako prameňa viery i pravidla života a z našich Symbolických kníh“. Symbolické knihy predstavujú vierovyznanie a ich úloha má byť nasledovná: „Symbolické knihy (Kniha svornosti) považujeme za jedine správny výklad Písma svätého.“

Medzi symbolické knihy patrí aj Augsburské vyznanie, o ktorom má platiť: „Augsburské vyznanie z roku 1530 je po Písme svätom – Biblii základným prameňom našej viery. Podľa neho sa nazývame evanjelici Augsburského vyznania.“ Symbolické knihy sa delia na: Všeobecné vyznania a Zvláštne vyznania. Všeobecné vyznania tvoria Apoštolské vierovyznanie, Nicejské vierovyznanie a Atanáziovo vierovyznanie. Zvláštne vyznania sa skladajú z Augsburského vyznania (z roku 1530 od Filipa Melanchtona), Obrany Augsburského vyznania (z roku 1530 od Filipa Melanchtona), Malého katechizmu (z roku 1529 od Dr. Martina Luthera), Veľkého katechizmu (z roku 1537 od Dr. Martina Luthera), Šmalaldských článkov (z roku 1537 od Dr. Martina Luthera) a Formuly svornosti. Malý katechizmus Martina Luthera je najznámejšia zo Symbolických kníh, lebo výstižne a stručne zhrňa luteránske cirkevné učenie. Delí sa na 5 častí: Desať Božích prikázaní, Všeobecná viera kresťanská, Modlitba Pánova – Otče náš, Sviatosť Krstu svätého, Sviatosť Večere Pánovej s poučením o spovedi.

Augsburské vyznanie je hlavným vierovyznaním luteránskych (evanjelických) cirkví Augsburského vyznania. Zostavil ho Lutherov najbližší spolupracovník Filip Melanchthon v roku 1530. Aby evanjelici mohli byť v Nemecku štátom uznaní, museli na ríšskom sneme v Augsburgu r. 1530 predložiť svoje vierovyznanie. Toto vierovyznanie bolo odovzdané cisárovi Karolovi V. v latinskej a nemeckej reči a na sneme prečítané kancelárom Beyerom. Luther, ktorý v Augsburgu nebol, lebo sa nachádzal od snemu vo Wormsi pod ríšskou kliatbou,

a tým v nebezpečnosti života, s ním vyslovil vopred svoj súhlas. Augsburské vyznanie má 28 článkov, ktoré sú rozdelené do dvoch častí. V prvých 21 článkoch sa hovorí o veciach, ktoré sú spoločné aj s Rímskokatolíckou cirkvou. Druhá časť obsahuje 7 článkov, kde sa evanjelici s učením Rímskokatolíckej cirkvi rozchádzajú. Augsburské vyznanie (nazývané aj Augustána či Magna charta luteranizmu) podáva základné princípy evanjelického učenia. Fixuje pochopenie Písma. Nepredstavuje však poslednú (najvyššiu) normu učenia cirkvi. Poslednou (najvyššou) normou, na základe ktorej treba merať všetky články viery, je Písmo sväté. Augsburské vyznanie je len *norma normata* (*normovanou normou*), kým Písmo sväté je *norma normans* (*normujúcou normou*). Augsburské vyznanie teda samé seba podriaďuje kritickej norme Písma. Preto ho evanjelici nikdy nepovažovali za neomylné (<http://patmos.sk/vierouka/augsburske-vyznanie/>). V luteranizme sa však tvrdí a verí, že symboliké knihy predstavujú jediný správny výklad Písma.

- D) Veľký (nemecký) katechizmus Dr. Martina Luthera, str. 50-54
- E) Martin Luther, Luther's Works (ed. Jaroslav Pelikan and Helmut T. Lehmann; 55 vols.; Philadelphia: Fortress, 1955–76), 40:242–43 a 40:245–46.
- F) Text dohody o svätom krste: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/ekumenicke-dokumenty/c/text-dohody-o-svatom-krste>

Tri odlišené osoby

Zámerom tejto kapitoly je zdôrazniť to, čo sme vysvetlili v predchádzajúcej kapitole²¹. Otec nie je Syn. Syn nie je Svätý Duch. Svätý Duch nie je Otec. Každý z nich je Bohom. Každý z nich je *úplným* Bohom. Každý je však od toho druhého odlišný. Nie je ťažké túto pravdu vyjadriť, avšak je úplne nemožné porozumieť jej.

Keď sa niektorí ľudia pokúšali urobiť túto pravdu zrozumiteľnou, dospeli iba k tomu, že sa im podarilo poprieť ju. Obyčajne sa pri tom dopúšťajú jednej z troch vecí.

Niektorí, plne si vedomí toho, že Biblia učí, že Boh sú traja, skončili popieraním toho, že Boh je jeden. Padli do myšlienkovvej pasce, že tri osoby sú tri samostatné Božie bytosti. Inými slovami, stali sa z nich *triteisti* – tí, ktorí veria v troch bohov.

Iní, tiež si dobre vedomí toho, že Biblia učí, že Boh je jeden, popreli božstvo Syna a božstvo Svätého Ducha. Odmietli prijať tieto dve osoby ako Boha. Takto im zostala len jedna Božia osoba, ktorá

je jedinou božskou bytosťou. Takíto ľudia sa nazývajú *unitariáni* alebo *ariáni*.

Ďalší, ktorí si tiež dobre uvedomujú to, že Biblia učí, že Boh je jeden, zmyšľajú o Otcovi, Synovi a Svätom Duchu ako o jednej a tej istej osobe. Existuje iba jedna jediná božská bytosť, ktorá v rôznom čase vystupuje rôznymi spôsobmi. Mená Otec, Syn a Svätý Duch opisujú iba rôzne aspekty a funkcie tejto jednej Božskej osoby.

Ak sme si osvojili učenie predchádzajúcich kapitol a uverili mu, potom by nás prvé dva spomenuté omyly nemali ohroziť. Videli sme, že Boh je jeden. Videli sme, že každá z troch Božích osôb

je Boh. Aj keď veríme obom týmto faktom, ešte stále potrebujeme zdôrazniť, že Otec, Syn a Svätý Duch sú navzájom rozlíšiteľní. To nás ochráni od tretieho spomenutého omylu.

Tituly Otec, Syn, Svätý Duch nie sú menami tej istej osoby, ktorá sa iba objavuje v rozličných podobách v rôznom čase. Sú to rozlíšiteľné osoby. A tak v Jánovi 12:28 Otec hovorí: „ja“¹⁾, v Jánovi 17:4 Syn hovorí: „ja“ a v Skutkoch 13:2 Svätý Duch hovorí v prvej osobe jednotného čísla. Existujú traja, kto sú Boh, a každý z nich môže povedať „ja“; nikto z nich nehovorí „my“. Avšak oni traja zdieľajú jednu nekonečnú inteligenciu, moc a vôľu. Preto, keď o nich hovoríme ako o odlišných osobách, nemáme tým na mysli to, že sú od seba oddelení tak ako človek od človeka. A predsa sú jediným Bohom. Pre nás zostáva ich režim existencie – v jednej podstate – najhlbším tajomstvom. Neexistuje spôsob, ako to vysvetliť. To jediné, čo nám je odhalené, je to, že tí Traja sú rozlíšiteľní ako „jeden Duch... jeden Pán... jeden Boh a Otec“ (Efezanom 4:4-6); „ten istý Duch... ten istý pán... ten istý Boh“ (1. Korintňanom 12:4-6). Oni sú očividne traja. A pritom nemôžeme zabudnúť, že aj tak sú len jeden.

Nemali by sme tomu veriť jednoducho len preto, že počas histórie tomu verila kresťanská cirkev. Viera z druhej ruky nie je živou vierou. My sami potrebujeme vidieť túto pravdu v Biblii. Pozrime sa teda spolu aspoň na niektoré biblické odkazy. Vôbec to nebude ťažké. Zostaneme pritom v jednej biblickej knihe – v evanjeliu podľa Jána.

Biblická výpoveď

V kapitole 4 sme videli, že Pán Ježiš Kristus, Syn, je Boh, a že je dokonalým vyjadrením Otca (Ján 1:18). Odhalené je nám však aj to, že Krista poslal Otec (Ján 5:23–24); že Kristus vyšiel od Otca (Ján 16:28); že Kristus sa vráti k Otcovi (Ján 14:12, 16:28); že Kristus dostal prikázanie od svojho Otca (Ján 10:18, 14:31); že Kristus činí Otcovu vôľu (Ján 4:34, 6:38); že Kristus miluje Otca (Ján 14:31); že Otec miluje Syna (Ján 3:35); že Kristus sa modlí k Otcovi (Ján 11:41, 17:3, 12:27-28); že Kristus hovorí o Otcovi (Ján 5:19-26). Čítame aj o tom, ako Otec hovorí k Synovi a oslovuje ho „ty“, a nie „ja“ (Marek 1:11; Lukáš 3:22); ako Otec hovorí o Synovi a hovorí o ňom: „jeho počúvajte“ (Marek 9:7); ako Otec počuteľným hlasom odpovedá na jeho modlitbu (Ján 12:27-28). Je jasné, že Otec nie je Syn a Syn nie je Otec. Aj ich samotné tituly o tom napovedajú. Táto pravda nám nesmie uniknúť. A predsa každý z nich je Boh, ako sme to už videli.

To však nie je všetko. Pri čítaní Jána 14:16,26, 15:26 a 16:13-15 sa naučíme ešte niečo viac. Aj Tešiteľ, Svätý Duch, je rozlíšiteľný od Otca a rovnako aj od Syna. Ježiš žiada Otca, aby poslal Tešiteľa. Otec ho poslať v mene Syna. Sám Ježiš ho poslať od Otca. Duch oslavuje Syna, berie z toho, čo Otec dal Synovi, a zvestuje to učeníkom. Opäť sa na tieto verše pozrieme v kapitole 8. Na tomto mieste si však povšimnime, že každý tento výrok je zvolený tak, aby bolo nadmieru jasné, že Otec, Syn a Svätý Duch sú navzájom odlišní. Jeden nie je tým druhým.

¹⁾ Pozn. prekl.: V slovenskom preklade máme namiesto „Ja“ zamlčaný podmet.

Samozrejme, sú aj iné verše, z ktorých je jasné, že Boh Otec, Boh Syn a Boh Svätý Duch sú odlišní. Na začiatku evanjelia podľa Matúša (Matúš 3:13-4:1) čítame o pokrstení nášho Pána Ježiša Krista. Keď Ježiš vychádzal z vody, zostúpil naňho Duch Boží a súčasne z nebies zaznel hlas Otca, ktorý o ňom vyhlasuje, že je to jeho milovaný Syn, v ktorom sa mu zalúbilo. Dalo by sa ešte jasnejšie poukázať na to, že tieto tri osoby sú odlišné? Otec je v nebi, Syn je na zemi a Duch zostupuje.

V záverečných veršoch toho istého evanjelia čítame o poverení nášho Pána činiť učeníkov zo všetkých národov a krstiť uverivších „vo meno Otca i Syna i Svätého Ducha“ (Matúš 28:19). Použitie spojky „i“ v tejto vete je dostatočné na to, aby nám ukázalo, že Otec nie je Syn, Syn nie je Svätý Duch a Svätý Duch nie je Otec. A predsa jednota Boha nie je narušená – uverivší nemajú byť pokrstení v *mená*, ale v *meno*.

Niečo podobné vidíme aj v 2. Korintánom 13:13, kde Pavol žehná takto: „Milosť Pána Ježiša Krista a láska Božia a účasť Svätého Ducha nech je so všetkými vami! Amen.“ Opäť aj tu spojka „a“ ukazuje na to, že tých Troch musíme považovať za navzájom odlišných. Pritom vidíme, že Pavol zreteľne veril v jednotu Boha. Vo svojom požehnávaní sa odvoláva na všetky tri osoby a jasne prijíma Božiu trojitosť. Zároveň neupúšťa od toho, že Boh je jeden. Zopakujeme naše tvrdenie: Hoci slovo „Trojica“ v Biblii nenájdeme, *doktrínu* o Trojici môže v Písme vidieť každý.

Slovo „osoba“

Je však aj ďalšie slovo, ktoré sme v tejto knihe smelo používali, a ktoré sa tiež nenachádza v žiadnej biblickej pasáži. Je

to slovo „osoba“. Potrebujeme to trochu objasniť.

Doktrínu o Trojici v Biblii nájdeme ľahko. Kresťania však často narážajú na ťažkosti, keď ju majú vyjadriť slovne. Nie je ťažké povedať, že existuje iba jediný Boh. Nie je ťažké ani povedať, že existujú traja, kto sú Boh. Ťažkosti vznikajú, keď sa niekto opýta: „Traja *kto/čo?*“ Nemôžeme povedať „tri *tretiny*“, pretože Otec nie je čiastkou Boha, ale celý Boh; to isté platí o Synovi a o Svätom Duchu. Nemôžeme povedať ani „traja *bohovia*“, lebo takto by sme padli do triteizmu a zapreli by sme Božiu jednotu. Ako teda nazveme Otca, Syna a Svätého Ducha? V Božej Trojici sú oni traja tromi *kým/čím?* Nebolo by správne túto otázku ponechať len tak a ísť jednoducho ďalej. Slová *kto/čo* musíme nahradiť buď tak, že nájdeme vhodné slovo, alebo si zavedieme nové slovo.

Počas minulých storočí sa používali viaceré slová, avšak každé z nich sa ukázalo určitým spôsobom neprimerané. Grécki pisatelia používali všeobecne slovo *hypostasis* („hypostázia“ [v zmysle „osobnosť“]), zatiaľ čo latinskí autori používali slová *persona* („maskovaná osoba“ alebo „postava v divadelnej hre“), *substantia* („substancia“ [v zmysle „látka“, „hmota“ alebo „podstata“]) a niekedy, najmä v stredoveku, *subsistentia* („existencia“ [v zmysle „bytosť“]). Používanie rozdielnych slov jednoducho podčiarkuje ten fakt, že žiadne z nich sa nepovažovalo za dostatočne dobré na vyjadrenie toho, čo sa tým slovom chcelo vyjadriť. Naše slovo „osoba“ vzniklo prebratím slova *persona* a v anglicky hovoriacom svete je najčastejšie používaným.

Je to však slovo, ktoré musíme používať nanajvýš opatrne. Pravda, nesmieme ho používať v jeho pôvodnom latinskom zmysle. Tri osoby v Božej Trojici nie sú ako herec v divadelnej hre, ktorý vystupuje v troch rôznych úlohách alebo v troch rôznych kostýmoch. Slovo „osoba“ nesmieme používať ani tak, ako sa používa v bežnej hovorovej reči. V hovorovej reči používame toto slovo pre ľudskú bytosť ako jedinečného jednotlivca, ktorý si sám seba uvedomuje – uvedomuje si svoje vlastné ja. V Bohu neexistujú popri sebe traja jednotlivci, ktorí by boli navzájom samostatní, a ktorí by aspoň teoreticky mohli konať jeden proti druhému. Keby sme takto zmýšľali, upadli by sme späť do triteizmu. Pod „osobami“ rozumieme to, že v rámci Božej bytosti existuje vzájomné rozpoznanie jeden druhého, z ktorých každý môže použiť vo vzťahu k sebe slovo „ja“ a pre tých ostatných slová „ty“ a „on“. Týmto však nemáme na mysli to, že by Božia bytosť bola schopná rozdeliť sa, alebo že by bolo potrebné zmýšľať o nej ako o súbore troch samostatných jednotlivcov. Tajuplné je to, že o jednej osobe sa dá povedať, že je „v“ druhej osobe (Ján 17:21). Boh je „jedna nedeľiteľná podstata“. V tomto zmysle Boh je jeden. Avšak táto božská podstata existuje večne ako Otec, Syn a Svätý Duch. V tomto zmysle Boh sú traja. My si nedokážeme predstaviť, ako môžu tri osoby zdieľať jednu jedinú inteligenciu a jednu jedinú vôľu. Tu je potrebné podčiarknuť to, že tomu veríme nie preto, lebo to dokážeme pochopiť alebo vysvetliť, ale preto, lebo je to to, čo nám Boh o sebe zjavil vo svojom Slove. O ňom platí:

Troch nerozdelíš,
jedného neobsiahneš.

Ak by sme niekedy o ňom zmýšľali inak, potom by sa naša predstava líšila od pohľadu Písma. Vytvorili by sme si tak Boha podľa svojich vlastných predstáv. To je modlárstvo.

Sme si hlboko vedomí toho, že Trojica je tajomstvom prevyšujúcim naše chápanie. Božia sláva je nepochopiteľná. K tomu, čo sme opisovali, neexistujú žiadne analógie. Neexistuje spôsob, ako by sme si mohli túto pravdu predstaviť. Zoberme si troch mužov. Každý z nich je rovnako človekom a každý z nich je odlišný. Tak či onak, stále sú to traja muži a nie jeden. Každá z troch osôb Božej Trojice je rovnako Bohom. Všetky tri osoby sú odlišné. Tajomstvom je to, že stále je to jeden jediný Boh. Tento Boh neexistuje mimo alebo oddelene od týchto troch osôb. Neexistuje nijako inak, iba ako tri osoby Trojice. Čokoľvek, čo sa dá povedať o Bohu, sa dá povedať o každej z osôb Trojice, pretože každá z osôb Trojice je Boh a požíva v Božstve rovnakú úctu. V tomto zmysle ani jeden z nich nemôže byť buď nad, alebo pod tými ostatnými – nemôže byť nadriadený alebo podriadený. To, čo môžeme povedať o jednom z nich, môžeme povedať aj o tých druhých dvoch.

A predsa, napriek tomu, čo sme povedali, existujú veci, ktoré platia o Otcovi, ale ktoré neplatia o Synovi alebo o Svätom Duchu. Podobne existujú veci, ktoré platia iba o samotnom Synovi a veci, ktoré platia iba o samotnom Svätom Duchu. Povedané slovami Westminsterského dlhšieho katechizmu (Westminster Larger Catechism): „V Božstve existujú tri osoby, Otec, Syn a Svätý Duch; títo traja

sú jedným pravým večným Bohom, sú tí istí vo svojej podstate, sú si rovní vo svojej moci a sláve; hoci sú odlišní vlastnosťami svojej osoby.“ Práve tejto otázke „osobnostných vlastností“ sa teraz budeme venovať.

Redakčný výber zo šiestej kapitoly knihy Stuart Olyott „Traja sú jedno“ (podtitul: Čo Biblia učí o Trojici), vydavateľstvo ORDO SALUTIS, Pezinok 2004. Publikované s láskavým súhlasom vydavateľstva.

Zdroj: Z1) Výber z predchádzajúcej (piatej) kapitoly je uverejnený v časopise *Solas* číslo 40, str. 38-41.

Informácie pre odberateľov a čitateľov

Ďakujeme všetkým priaznivcom a sympatizantom za modlitebnú a finančnú podporu v tomto kalendárnom roku. Rovnako ďakujeme aj tým z vás, ktorí ste túto službu podporili svojimi 2 % z dane z príjmu.

Milí odberatelia a podporovatelia časopisu a združenia! Občianske združenie Solas nie je podporované domácimi alebo zahraničnými sponzormi, spoločnosťami, skupinami či inštitúciami. Celé finančné zabezpečenie časopisu a združenia pochádza len z Vašich dobrovoľných príspevkov. Všetky Vami poskytnuté finančné dary a príspevky sú použité výhradne iba na tlač, distribúciu (balné a poštovné), nevyhnutné kancelárske potreby a administratívne poplatky. Nepoužívajú sa na mzdy alebo honoráre. Nepoužívajú sa ani na hardvérové alebo softvérové vybavenie, nevyhnutné pre tvorbu časopisu a web stránok. Činnosť a aktivity združenia Solas sú postavené na dobrovoľnej a bezplatnej službe pracovníkov a spolupracovníkov združenia, autorov, prekladateľov a jazykových korektorov.

Súčasný náklad tlačenej formy časopisu a jeho distribúciu v bezplatnej forme všetkým odberateľom bude možné do budúcnosti udržať len v takom prípade, ak Vaša finančná podpora pokryje náklady na vydávanie a distribúciu. Náklady na tlač, poštovné a administratívne poplatky pritom neustále rastú. Dostali sme avízo, že aj v nasledujúci rok 2019 dôjde k ďalšiemu nárastu ceny tlače a distribúcie.

Neprehliadnite!

V prípade, že od budúceho roka budeme musieť znížiť náklad časopisu, našim verným a dlhodobým podporovateľom zostaneme aj my verní a časopis im bude prichádzať na ich adresu ako doteraz. V prípade, že Vám časopis v budúcom roku na Vašu adresu prestane prichádzať a Vy máte záujem o jeho ďalší odber, informujte o tom vedenie občianskeho združenia na adrese: „redakcia.solas@solas.sk“ (najlepšie); prostredníctvom kontaktného formulára nachádzajúceho sa web stránkach „<http://www.solas.sk>“; „<http://casopis.solas.sk>“ alebo listom na poštovú adresu: „Solas o. z., P. O. Box 76, 010 07 Žilina 7“. Nezabudnite pritom uviesť svoje plné meno a poštovú adresu. Časopis *Solas* je distribuovaný spravidla v prvej dekáde mesiacov *marec, jún, september a december*.

Vedenie občianskeho združenia

Milí priatelia a sympatizanti časopisu Solas!

Službu združenia Solas môžete podporiť aj svojimi 2 percentami z dane z príjmu. Na príjem 2 percent z dane sme zaregistrovaní „V Notárskom centrálnom registri určených právnických osôb (NCRpo) dňa 28. 9. 2018 pod sp. zn. NCRpo 272/2018“. Zdaňovacie obdobie 2018 (rok príjmu 2 % podielu zaplatenej dane 2019).

Údaje, ktoré potrebujete uviesť do vášho daňového priznania – do oddielu „Údaje o prijímateľovi“:

IČO: **42064619**

Súpisné/orientačné číslo: **3093/11**

Právna forma: **Občianske združenie**

PSČ: **01007**

Obchodné meno (názov): **Solas**

Obec: **Žilina 7**

Sídlo – ulica: **Smreková**

Potrebné formuláre si môžete stiahnuť aj z web stránky združenia Solas (<http://solas.sk/o-nas/podpora-sluzby-zdruzenia-a-casopisu>).

Solas číslo 41, 11. ročník, zima 2018

Časopis *Solas* vydáva občianske združenie Solas, Smreková 11, 010 07 Žilina 7.
IČO: 42064619. Je evidovaný Ministerstvom kultúry SR pod číslom EV 22/08.

Vychádza štyrikrát do roka.

Je nepredajný. Odberateľom ho zasielame bezplatne.

Číslo 41 vyšlo 3. decembra 2018 v náklade: 2 340 ks.

Tlač a distribúcia: Alfa print, s. r. o., Martin, www.alfaprint.sk

Žiadosti o zaradenie do zoznamu odberateľov pošlite na poštovú alebo e-mailovú adresu redakcie.

Dobrovoľné finančné príspevky a dary môžete posielat' na účty:

Z územia Slovenska: VÚB Žilina, číslo účtu: SK08 0200 0000 0024 8691 6455;

Z Českej republiky: Poštovní spořitelna, číslo účtu: 247761864/0300

Zo zahraničia: Číslo účtu v tvare IBAN: SK08 0200 0000 0024 8691 6455,

SWIFT: SUBASKBX; VÚB, Mlynské nivy 1, SK 829 90 Bratislava 25, Slovakia.

Fotografie: Redakcia *Solas*

Zodpovedný redaktor: Drahoslav Vajda, <http://drahoslav.solas.sk>

Adresa redakcie: Redakcia *Solas*, P. O. Box 76, 010 07 Žilina 7, Slovensko

(Address: Editorial Board *Solas*, P. O. Box 76, SK 010 07 Žilina 7, Slovakia, Europe)

tel.: +421 948 444 155

e-mail: redakcia.solas@solas.sk; solas@solas.sk

web stránky: www.solas.sk; casopis.solas.sk; blog.solas.sk

ISSN 1337-883X

SOLA SCRIPTURA
SOLUS CHRISTUS
SOLA GRATIA
SOLA FIDE
SOLI DEO GLORIA

Solas

**Lebo spravodlivosť Božia sa v ňom
zjavuje z viery vo vieru, ako je
napísané: Ale spravodlivý bude žiť
z viery.**

Rímskym 1:17

Jedine Bohu patrí sláva

Časopis Solas je, alebo sa môže stať, aj Vaším časopisom.
Čítajte a rozširujte ho. Prispievajte svojimi článkami, svojím svedectvom.
Podporujte ho modlitebne, podporujte ho finančne.

www.solas.sk